

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

„СМАРТ ЈАВНИ ФИНАНСИИ“

**Годишен извештај за следење на
спроведувањето на Акцискиот план за 2022
година за Програмата за реформа на
управувањето со јавни финансии
за периодот јануари - декември 2022 година**

Март 2023, Скопје

Акроними и кратенки

БДП	Бруто домашен производ
БЈН	Биро за јавни набавки
ВРИ	Врховни ревизорски институции
GGICR	Фондот за добро владеење и реформи на инвестициската клима
ДЗР	Државниот завод за ревизија
ДЗС	Државен завод за статистика
ДКЖЈН	Државна комисија за жалби по јавни набавки
ДТИРЗ	Дирекција за Технолошки индустриски развојни зони
ДДВ	Данок на додадена вредност
ЕУ	Европска Унија
ЕК	Европска комисија
EUROSAI	Европска организација на врховни ревизорски институции
ЕЕСЈПП	Единствениот електронски систем за јавно приватно партнерство
ЕСПЕО	Електронски систем за известување и евидентирање на обврските
ЕНЕР	Единствен национален електронски регистар
ЗДП	Законот за даночна постапка
ИПА	Инструмент за претпристапна помош
ИИСУФ	Интегриран информациски систем за управување со финансии
ИТ	Информатичка технологија
ИНТОСАИ	Меѓународната организација на врховни ревизорски институции
ИДИС	Интегриран Даночен Информациски Систем
ИКТ	Информатичко комуникациска технологија
ЈПП	Јавно приватно партнерство
КРИ	Конечен ревизорски извештај
МАНУ	Македонска Академија на науките и уметностите
МФ	Министерството за финансии
МЕ	Министерството за економија
ММФ	Македонски монетарен фонд
НБРСМ	Народна Банка на Република Северна Македонија
НДИ	Национален институт за демократија
НПАА	Национална програма за усвојување на правото на Европската Унија
ОЕСР (OECD)	Организација за економска соработка и развој
ПЕР	Програма за економски реформи
ПЕФА	Проценката на јавните расходи и финансиската отчетност
ППРУ (SIGMA)	Поддршка за подобрување на раководењето и управувањето
СIPFA	Овлатен институт за јавни финансии и сметководство
СЕФ	Центарот за извонредност во финансии
ССА	Спогодбата за стабилизација и асоцијација
СОЦДАД	Сервиси за размена на податоци
СБ	Светска банка
СЕСО	Државен секретаријат за економски прашања
СРГ	Секторска работна група

РЈА	Реформа на јавната администрација
ТИРЗ	Технолошко индустриски развојни зони
УЈФ	Управување со јавни финансии
УЈП	Управата за јавни приходи
УНДП	Програмата за развој на Обединетите нации
УСАИД	Агенција на САД за меѓународен развој
ЦУРСМ	Царинската управа на Република Северна Македонија
ЦУ	Царинска управа
ЦЕФТА	Централноевропски договор за слободна трговија
ЦЕХ	Централна единици за хармонизација
ЦУРСМ	Царинска управа на Република Северна Македонија
ЧР	Човечки ресурси

Содржина

Вовед.....	6
1. Позадина	6
2. Поврзаност со стратешки документи.....	12
2.1. Политики, стратегии и програми поврзани со УЈФ	12
2.2. Стратегии за подобласти на УЈФ	15
3. Поврзаност со надворешни процени	22
4. Координација на развојни партнери	23
5. Човечки, ИТ и финансиски ресурси - административни капацитети.....	26
6. Збирен преглед на постигнатиот напредок во спроведувањето на Програмата во текот на периодот на известување	28
Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка	28
Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите	28
Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување.....	29
Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг	33
Столб II - Мобилизација на приходи.....	34
Приоритет 1. Даночна и царинска политика.....	34
Приоритет 2. Даночна администрација	35
Приоритет 3. Царина	37
Столб III - Планирање и буџет.....	39
Приоритет 1. Буџетско планирање	39
Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции.....	41
Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст ...	41
Столб IV - Јавни набавки	42
Приоритет 1. Политика за јавни набавки	42
Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП).....	43
Приоритет 3. Механизам за жалба	44
Столб V - Интегрирани јавни финансии	45
Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИИСУФ) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети.....	45
Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници	45

Приоритет 3. Академија за јавни финансии	46
Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола	46
Приоритет 1. Финансиско управување и контрола	46
Приоритет 2. Внатрешна ревизија	47
Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор	48
Приоритет 1. Надворешна ревизија	48
Приоритет 2. Парламентарен надзор	53
Столб VIII - УЈФ на локално ниво	55
Приоритет 1. Фискална децентрализација	55
Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво	57
7. Следење и координација	58
8. Финансирање на Акцискиот план за 2022 година	60
Прилози	63
Прилог 1: Матрица за следење на Акцискиот план за 2022 година	63
Прилог 2: Процена на ризикот за Акцискиот план за 2022 година за Програмата за реформа на УЈФ	63

Вовед

Извештајот за следење на Акцискиот план за 2022 година за реализација на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за периодот од јануари до декември 2022 година, беше подготвен од страна на Министерството за финансии (МФ) на Република Северна Македонија, со активно учество на другите ресорни министерства и институции застапени во Секторската работна група за УЈФ: Министерството за економија, Државниот завод за ревизија (ДЗР), Царинската управа на Република Северна Македонија (ЦУРСМ), Управата за јавни приходи (УЈП), Бирото за јавни набавки (БЈН), Државна комисија за жалби по јавни набавки (ДКЖЈН). Процесот на подготовка на извештајот беше инициран во јануари 2023 г. и финализиран до крајот на февруари 2023 година. Извештајот беше подготвен врз основа на упатство за известување, вклучувајќи рокови и обрасци за известување, подготвени од Одделението за ИПА и НПАА при Министерството за финансии (единица за координација), што ја олеснува консолидацијата и презентирањето на информациите за известување за реформата на УЈФ.

Со извештајот се обезбедуваат информации за напредокот постигнат при спроведување на реформските активности во периодот од јануари до декември 2022 година.

1. Позадина

Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022 - 2025 година и Акцискиот план за спроведување на Програмата за 2022 година беа усвоени од страна на Владата на Република Северна Македонија на 21 јуни 2022 година.

Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии 2022-2025 година (во понатамошниот текст: Програмата) го истакнува кредибилитетот на претходната Програма за периодот 2018 - 2021 година и потребата од продолжување на реформите во оваа област. Станува збор за амбициозен потфат кој ги опфаќа сите аспекти на УЈФ: економска анализа, макроекономска и фискална рамка, мобилизација и наплата на приходи, планирање на буџетот, управување со јавни инвестиции, ефективни инструменти според Планот за забрзан растот, јавни набавки вклучувајќи ЈПП, воспоставување интегриран информациски систем за финансиско управување (ИФМИС), Академија за јавни финансии, буџетско сметководство, јавна внатрешна финансиска контрола, надворешна контрола и парламентарен надзор и УЈФ на локално ниво.

Целта на Програмата е подобрување на фискалната рамка, зајакнување на процесот на планирање, извршување и известување за јавните финансии, зголемување на наплатата на приходите, подобрување на системот на јавни набавки и зајакнување на внатрешната и надворешната контрола преку зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето се идентификувани како една од клучните цели на Владата, што треба да

обезбеди забрзан и одржлив економски раст, повисок животен стандард и квалитет на живот на граѓаните. Тоа вклучува одржување стабилен буџет на долг рок, притоа продолжувајќи со обезбедувањето квалитетни и брзи услуги за граѓаните и деловните субјекти, преку модерна и ефикасна јавна администрација, базирана на дигитализација. Понатамошното подобрување на управувањето со јавните финансии е неопходно не само за поткрепување на мерките насочени кон фискална консолидација и структурни реформи, туку и како процес кој го подобрува квалитетот на јавната администрација и обезбедува атрактивна и посакувана средина за инвеститорите. Владата, исто така, разви потсистемски реформски стратегии во областите на јавна внатрешна финансиска контрола и даночен систем.

Програмата се базира на концептот SMART систем на јавни финансии или во буквален превод „паметни“ финансии кој ќе се базира на јасна стратегија и ќе биде одржлив, одговорен, реформски ориентиран и транспарентен, кој ќе ги имплементира реформите што треба да се направат во јавните финансии, во смисла на подолгорочно и поквалитетно планирање на буџетските програми и буџетите, ќе биде континуиран, односно одржлив и во континуитет ќе дејствува кон подобрување на транспарентноста. Ова ќе значи стремење кон поправичен модел на јавни финансии гледано од аспект на приходи, расходи и начин на финансирање, односно популарно кажано, како се полни буџетот и како и каде се трошат парите на граѓаните, при што фокусот е ставен на замена на традиционалното буџетирање со буџетирање засновано на резултати и воведување на повеќегодишна буџетска рамка.

Еден од главните столбови на SMART системот мора да бидат транспарентноста и отчетноста на јавните финансии, со оглед дека транспарентноста во изминатите години е „клучен збор“ во политиката. Неговата реална вредност за јавните финансии е дека тоа е највисок степен на фискална контрола, каде информацијата на јавноста се дава на едноставен и општо разбирлив начин, а јавноста суди и одлучува дали тоа е вистинска или оправдана или легална одлука.

Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022 - 2025 и Акцискиот план за спроведување на Програмата за реформа на УЈФ за 2022 година беа подготвени од страна на Министерството за финансии на Република Северна Македонија, во тесна соработка со следните институции: Министерство за економија, Државен завод за ревизија, Царинска управа, Управа за јавни приходи, Биро за јавни набавки, Државна комисија за жалби по јавни набавки.

Програмата и Акцискиот план за 2022 година, беа објавени на веб-страницата на Министерството за финансии на 15 април 2022 година, на македонски и на англиски јазик. Јавната консултација се одржа во форма на дијалог за политиките на 13 мај 2022 година, со учество на релевантните засегнати страни (донаторска заедница, граѓански организации,

МФИ, локални власти и други засегнати страни), со цел активно да се придонесе во процесот на утврдување и имплементација на реформските приоритети.

Она што е важно за пристапниот процес е дека Програмата за реформа на УЈФ ќе го поддржи дијалогот со ЕУ и ќе помогне во поефикасно користење на средствата од ЕУ преку македонските институции, на патот за пристапување во ЕУ. Стабилно управување со јавните финансии е клучниот предуслов во процесот на европска интеграција и е поврзан со голем број преговарачки поглавја (Поглавје 5 - Јавни набавки, Поглавје 16 - Оданочување, Поглавје 17 - Економска и монетарна политика, Поглавје 18 - Статистика, Поглавје 29 - Царинска унија, Поглавје 32 - Финансиска контрола и Поглавје 33 - Финансиски и буџетски одредби).

Спроведувањето на структурните реформи преку квалитетни и здрави економски политики во сите сфери, пред се фискална политика со умерено ниво на фискален дефицит, но одржливо ниво на јавен долг за ефикасно, транспарентно и модерно управување со јавните финансии, е од клучна важност за стабилен, одржлив развој, подобрување на конкурентноста на македонската економија и остварување подобри економски резултати во иднина, како и благосостојба на граѓаните на Република Северна Македонија.

Во рамките на Програмата за реформа на УЈФ предвидени се 8 столбови со 22 приоритети:

Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка

- Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите
- Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување
- Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг

Столб II - Мобилизација на приходи

- Приоритет 1. Даночна и царинска политика
- Приоритет 2. Даночна администрација
- Приоритет 3. Царина

Столб III - Планирање и буџет

- Приоритет 1. Буџетско планирање
- Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции
- Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст

Столб IV - Јавни набавки

- Приоритет 1. Политика за јавни набавки
- Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП)

- Приоритет 3. Механизам за жалба

Столб V - Интегрирани јавни финансии

- Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИИСУФ) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети
- Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници
- Приоритет 3. Академија за јавни финансии

Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола

- Приоритет 1. Финансиско управување и контрола
- Приоритет 2. Внатрешна ревизија
- Приоритет 3. Финансиска инспекција

Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор

- Приоритет 1. Надворешна ревизија
- Приоритет 2. Парламентарен надзор

Столб VIII - УЈФ на локално ниво

- Приоритет 1. Фискална децентрализација
- Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво

Акцискиот план за 2022 година детално ги образложува мерките и активностите на Програмата за реформа на УЈФ што ќе се спроведуваат во 2022 година, ги дефинира конкретните таргети за показатели што треба да се достигнат и ја прикажува процената на трошоците и изворите на средства потребни за спроведување на овие активности.

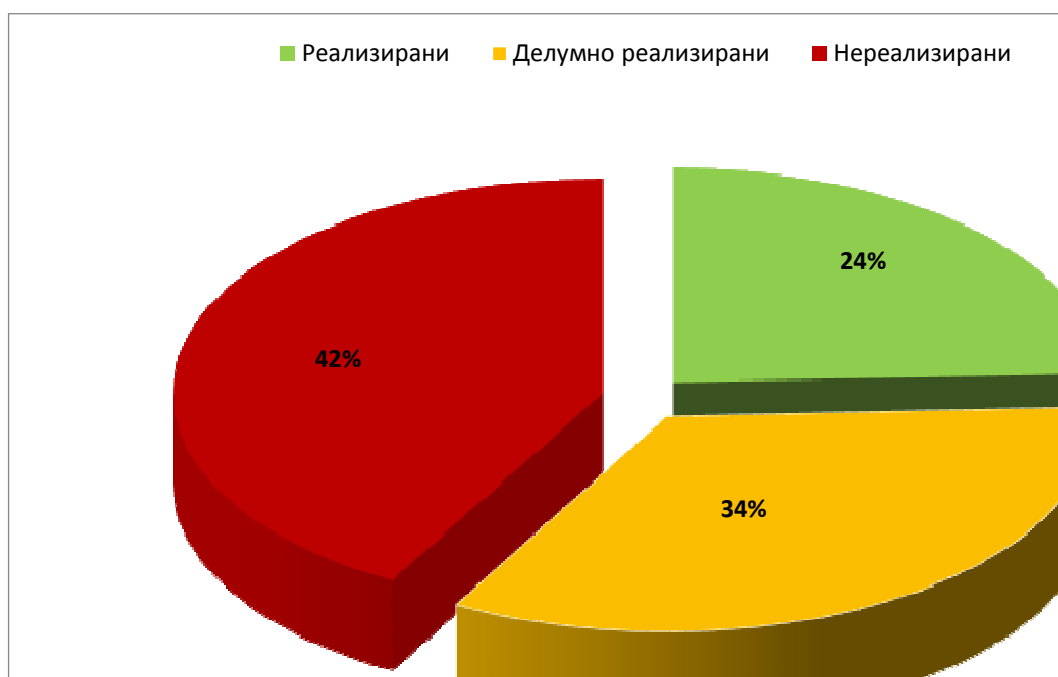
Статусот на спроведување на активностите опфатени во Акцискиот план за 2022 година е како што следи: од 85 активности завршени се 15 активност, во процес на спроведување се 50 активности, додека 20 активности не се завршени (сè уште не се започнати), што во однос на процентот на спроведени активности е прикажано како што следи:

Процент на спроведени активности во периодот на известување од јануари - декември 2022 година

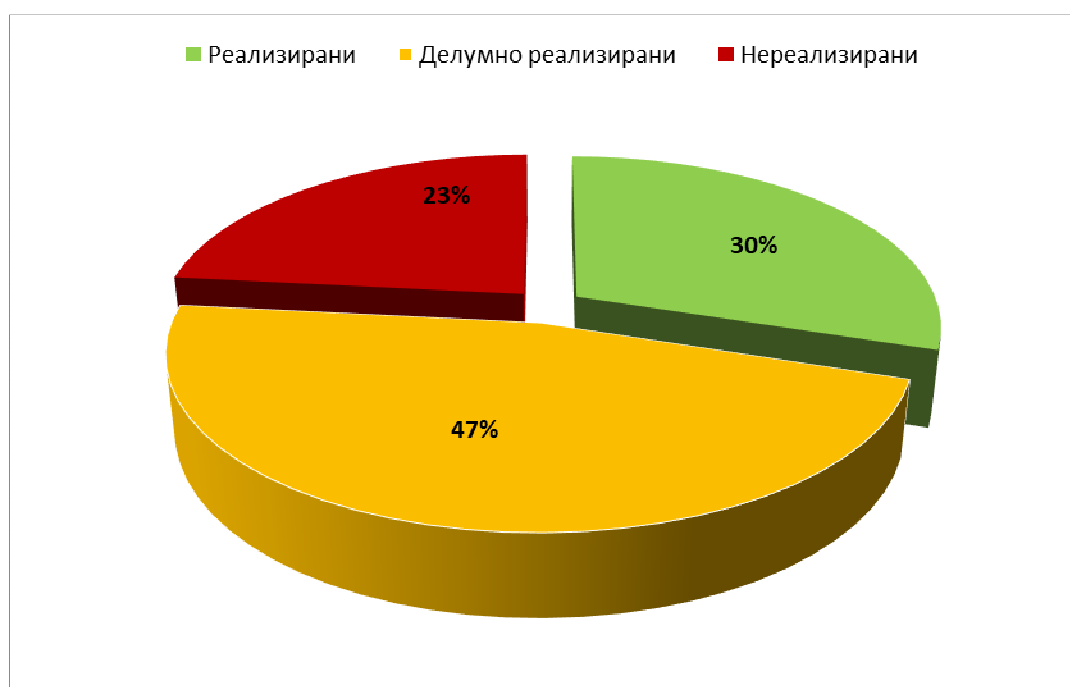
Во врска со остварувањето на таргетите за показателите за 2022 година на ниво мерки, состојбата е следна: од 74 таргети за показатели на ниво на мерки остварени се 18 таргети за показатели, 25 таргети за показатели се делумно остварени, додека пак 31 не се остварени.

Процент на остварени таргети за показатели на ниво на мерки во периодот на известување од јануари - декември 2022 година

Во врска со остварувањето на таргетите за показателите за 2022 година на ниво приоритети, состојбата е следна: од 30 таргети за показатели на ниво на приоритети остварени се 9 таргети за показатели, 7 таргети за показатели се делумно остварени, додека пак 14 не се остварени.

Процент на остварени таргети за показатели на ниво на приоритети во периодот на известување од јануари - декември 2022 година

Деталниот статус на остварување на таргетите за показателите за 2022 година и статусот на спроведување на планираните активности се прикажани во Анекс 1: Матрица за показатели на успешност за Акцискиот план за 2022 година за Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии.

Сите активности што првично беа планирани да се завршат во 2022 година, но не беа реализирани, ќе бидат планирани во 2023 година. Нацрт-акцискиот план за 2023 година овозможува континуитет на планираната реформска агенда за УЈФ и ја гарантира нејзината одржливост.

Ажурираната процена на ризикот за Акцискиот план за 2022 година за Програмата за реформа на УЈФ е прикажана во Прилог 2.

2. Поврзаност со стратешки документи

Националните власти продолжуваат да одржуваат непосредна координација на сите стратегии и политики за потсистемите за УЈФ, како и со сите други релевантни национални стратегии.

2.1. Политики, стратегии и програми поврзани со УЈФ

Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022 - 2025 година ги зема предвид сите релевантни документи во областа на европската интеграција, започнувајќи од Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА) помеѓу Европските заедници и нивните земји членки од една страна, и Република Северна Македонија од друга страна, како и сите релевантни национални стратешки документи во оваа област.

Стратешки одговор за ИПА III

Приоритетите утврдени во Програмата за реформа на УЈФ се во согласност со приоритетите за финансиска помош на ЕУ со цел поддршка на Република Северна Македонија на својот пат за пристапување во ЕУ наведени во Стратешкиот одговор за ИПА III, кој го покрива периодот 2021 - 2027 година.

Со цел зајакнување на системот на јавни финансии, унапредување на транспарентноста, отчетноста, фискалната дисциплина и ефикасноста во прибирање, управување и користење на јавните ресурси, ИПА планира да инвестира во спроведување и подобрување на реформските стратегии со цел да се обезбеди фискална одржливост и стабилно управување со јавните финансии по примерот на ЕУ, подобрување на капацитетот за мобилизација на приходите во земјата и ефективно управување со јавните средства преку подобрување на стабилноста, ефикасноста и квалитетот на системот за наплата на приходи (даночен систем и политика и царински систем), вклучувајќи воведување зелено оданочување, зајакнување на веродостојноста на буџетското планирање, понатамошна поддршка на спроведувањето на ИФМИС, планирање и управување со јавни инвестиции, подобрување на управувањето со средства и обврски, зајакнување на фискалната стратегија и на буџетот засновани на политики, подобрување на јавните набавки преку поддршка на спроведувањето на севкупна стратегија за развој на системот за јавни набавки, вклучувајќи ги аспектите на иновативни, зелени и социјални јавни набавки, зајакнување на ЈПП за концесии, зајакнување на внатрешната контрола, зајакнување на децентрализираната раководна отчетност, зајакнување на сметководството и на известувањето, зајакнување на надворешната ревизија.

Програма за економски реформи (ПЕР)

Оценката на ЕК на ПЕР 2022-2024 се објави на 20 април 2022 година¹, а по спроведената оценска мисија на ЕК во периодот од 17-18.02.2022. Во Оценката се посочува на делумно спроведување на насоките за политики наведени во заедничките заклучоци од Економско - финансискиот дијалог на 12 јули 2021 година со резултат од 43,1%, а во однос на напредокот во спроведувањето на реформските мерки содржани во Програмата, ЕК посочува дека е постигнат напредок со просечен резултат од 2,6 од вкупно 5.

Економско - финансискиот дијалог е дел од прет-пристапниот економски и фискален мониторинг на земјите од Западен Балкан и Турција, по примерот на Европскиот семестар за земјите членки. Економско - финансискиот дијалог за ПЕР 2022-2024 се одржа во периодот април-мај, кој заврши со одржување на министерскиот состанок на 24 мај 2022 година во Брисел, каде се усвоија заедничките заклучоци за следниот циклус на ПЕР за периодот 2023-2025.

Во глава 2 од ПЕР 2023-2025, во однос на препораките од заедничките заклучоци се известува, меѓу другото, за: обезбедена поддршка од страна на владата за справување со енергетската и ценовна криза насочена кон заштита на животниот стандард на граѓаните, особено ранливите категории, поддршка на ликвидноста на компаниите, но и поддршка на инвестиции во енергетска ефикасност и обновливи извори на енергија; предвидена етапна фискална консолидација согласно Ревидираната фискална стратегија 2023-2025 (со изгледи до 2027) со која се предвидува постепено враќање на соодносот на примарниот дефицит на нивото од пред кризата (0,8%); усвоен нов Закон за буџети со кој се воспоставува фискален совет и фискални правила; донесени нови акти за внатрешна организација и систематизација на Министерството за финансии со кои се предвидува формирање на Сектор за управување со јавни инвестиции; подготвен пакет реформи во даночната политика во сегментите на данокот на добивка, данок на личен доход и данокот на додадена вредност, како и обезбедени средства за воспоставување на интегриран даночен информциски систем во УЈП; доставен предлогот на новиот Закон за ЈПП до ЕК на повторно мислење.

ПЕР 2023-2025, делот 5. Структурни реформи беше споделен со заинтересираните страни за консултација во периодот од 15-29 декември 2022 година. По усвојување од страна на Владата, програмата ќе се достави до ЕК².

---

¹ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2022-05/North%20Macedonia%202022%20ERP%20assessment%20SWD_2022_123.pdf

² На седницата на 1 февруари 2023 година, Владата ја усвои нацрт-Програмата за економски реформи 2023-2025 година, која е официјално доставен до Европската комисија и објавена на веб-страницата на МФ: <https://finance.gov.mk/wp-content/uploads/2022/12/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%80%D1%82-%D0%9F%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%98%D0%B5-5-%D0%9F%D0%95%D0%A0-2023-2025.pdf>

Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025

Со реализацијата на целите и мерките од стратегијата треба да се обезбеди подигнување на довербата во институциите на системот, ефикасно користење на јавните ресурси и јакнење на демократијата, општествените вредности и остварување на човековите права.

Во Стратегијата се дијагностицирани и селектирани приоритетните проблеми кои генерираат висок ризик од корупција и се идентификувани мерки за нивно надминување. Проблемите и мерките што оваа стратегија ги предвидува се систематизирани во областа на јавните набавки, вработувања во јавниот сектор, политички систем, правосудство, органи за спроведување на законот, здравство, труд и социјална политика, урбанизам и просторно планирање, животна средина, земјоделство, спорт, економија и бизнис, јавни претпријатија, медиуми и граѓанско општество.

Стратегија за реформа на јавната администрација (РЈА) 2023-2030

Реформата на јавната администрација е клучна област од Кластерот Основи и затоа реформата на јавната администрација останува еден од клучните приоритети на Владата. Со оглед дека времетраењето на преговорите за полноправно членство зависат од брзината со која се спроведуваат реформите во државата подготвена е нова Стратегија за реформа на јавната администрација (2023-2030), во временски период до кога се очекува Република Северна Македонија да стане полноправна членка на ЕУ се поставува следната визија: деполитизирана, ефикасна, ефективна и отчетна јавна администрација која обезбедува квалитетни и лесно достапни услуги за граѓаните и бизнис заедницата. Работата на јавната администрација се темели на европските начела и вредности и придонесува кон одржлив економски раст, владеење на правото социјална кохезија и благосостојба. Нацрт Стратегијата за реформа на јавната администрација (2023-2030) ја отсликува состојбата и предизвиците во јавната администрација во Република Северна Македонија, заклучно со 31 декември 2022 година и истата во почетокот на 2023 година ќе биде објавена на ЕНЕР за јавни консултации.

Реформата на јавните финансии е еден од клучните столбови на реформата на јавната администрација (РЈА), и како таква е вградена во Стратегијата за РЈА и Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за РЈА. Земајќи предвид дека модерната јавна администрација е основа за ефикасно и ефективно управување со јавните финансии, при подготовката на Програмата за реформа на УЈФ и Стратегијата за РЈА, се обезбедува целосна кохерентност и усогласување на двата стратешки документа.

Посебно внимание се посвети на капацитетот на човечките ресурси, капацитетите за планирање на политиките, електронските услуги, обезбедувањето услуги и насочувањето

кон координација на резултатите во однос на подобрување на раководната одговорност, зајакнување на внатрешната контрола и подобрување на транспарентноста. Освен тоа, поврзаноста помеѓу овие два стратешки документа дополнително се зајакна со учеството на министерот за информатичко општество и администрација во процесот на управување и координација на Програмата за реформа на УЈФ, како член на Советот за УЈФ, и членството во Секторската работна група за УЈФ, на тој начин обезбедувајќи конзистентност и комплементарност во спроведувањето на двете стратегии. Исто така, реформите за УЈФ се ставени на агендата на процесот за следење на ССА, поконкретно, напредокот во спроведувањето на реформите се дискутира во текот на средбите на Специјалната група за реформа на јавната администрација. Покрај тоа, агендите и на дијалогот за политики за УЈФ и на Специјалната група за РЈА се усогласени.

Во рамки на ИПА проектот “Поддршка за реорганизација на јавната администрација,, имплементиран од Министерството за информатичко општество и администрација е подготвен новиот Закон за организација и работа на органите на државната управа, кој има за цел да ја рационализира институционалната рамка, да ги елиминира надлежностите кои се преклопуваат и да ја подобри ефикасноста на администрацијата, да се зајакне испораката на јавните услуги, како и зајакнување на етиката, интегритетот, транспарентноста и отчетноста на јавната администрација.

Со функционалната анализа на Министерството за финансии се дефинираше организациската поставеност на новите сектори. За да започне со извршување на новите функции поврзани со управување со јавни инвестиции, регистар за концесии, спроведување на обуки во областа на јавните финансии и др, Министерството за финансии во декември 2022 ги измени актите за организација и систематизација, така што ќе се формираат и екипираат нови организациски единици.

2.2. Стратегии за подобласти на УЈФ

Стратегиите развиени согласно различните потсистеми за УЈФ се координирани и во согласност со Програмата за реформа на УЈФ.

Стратегијата за реформа на даночниот систем се однесува на 5 годишен период (2021-2025) следејќи ги роковите со останатите стратешки документи на Министерството и органите во состав. Стратегијата содржи пет приоритети (1 - Поголема праведност во оданочувањето, 2 - Поголема ефикасност и ефективност на даночниот систем за подобра наплата на приходите, 3 - Зголемена даночна транспарентност, 4 - Подobar квалитет на услугите, 5 - Воведување еколошко- зелено оданочување) и истите се однесуваат на креаторите на даночната политика и органите кои ги администрираат јавните приходи во периодот 2021-2025 година, заедно со нивните клучни активности, резултати, одговорни субјекти и клучни индикатори за учинок.

Стратегија за унапредување на системот за јавните набавки во Република Северна Македонија 2022-2026 година

Во првиот квартал од 2022 година, Владата на Република Северна Македонија ја усвои Стратегијата за унапредување на системот за јавните набавки на Република Северна Македонија за период 2022-2026 година, со Акциски план за 2022 година за спроведување на истата. Дополнително, Владата донесе заклучок за формирање на координативно тело за следење на спроведувањето на Стратегијата за унапредување на системот на јавните набавки во Република Северна Македонија за периодот 2022-2026 година.

На 13.04.2022 година, формирано е координативното тело за следење на спроведувањето на Стратегијата за унапредување на системот на јавните набавки во Република Северна Македонија за периодот 2022-2026 година. Претседател на координативното тело е директорот на Бирото за јавни набавки, а членови се вработени од Бирото за јавни набавки, и претставници од Државната комисија за спречување на корупцијата, Државната комисија за жалби по јавни набавки, Државниот завод за ревизија, Комисија за заштита на конкуренцијата, вработени од Кабинетот на Заменик претседателот на Владата задолжен за политики за добро владеење, Министерството за финансии, Министерството за правда и Секретаријатот за европски прашања.

Координативното тело ќе го следи влијанието / резултатите на стратешките и оперативните цели од реализацијата на стратегијата, ќе изготвува годишен извештај за следење на спроведувањето на стратегијата и акцискиот план за годината што изминува преку кој ќе се оценува влијанието / резултатите на стратешките и оперативните цели на годишно ниво.

Стратешкиот план на УЈП за периодот 2022-2024 година е целосно комплементарен со Програмата. Во рамките на Програмата 3. Управување со јавните финансии - мобилизација на приходите, потпрограма 3.1. Подобрена стабилност, ефикасност и квалитет на системот за наплата на приходи (даночен систем и политика) 3.2 Подобрено администрирање и управување со долгови, потпрограма 3.3 Управување со ризикот на усогласеноста и потпрограма 3.4. Воспоставување Центар за опоравување од катастрофи. Планот содржи активности кои се во целосна конзистентност со планираните активности во рамките на Приоритет 2 – Даночна администрација од Програмата.

ИТ стратегијата на УЈП за периодот од 2019 до 2022 година е во согласност со Програмата за реформа на УЈФ и Стратегијата за реформа на даночниот систем. Клучната цел на ИТ стратегијата на УЈП е да ја дефинира целокупната стратегија за развој за информациските и комуникациските систем на УЈП во согласност со стратегијата за развој на УЈП во целост. Стратегијата го дефинира идниот развој на ИТ системите, инфраструктурата и техничкото окружување и насоките за развој на Секторот за информациска технологија и неговите вработени, задолжителната примена на ИТ стандардите и методологиите. Со

техничка помош од ММФ во фаза на изработка е новата ИТ стратегија на УЈП за периодот 2023-2026.

Стратегија за управување со ризици во процесите на УЈП 2023-2025 година

Намената на оваа Стратегија е воспоставување и одржување на функционален систем за остварување на стратешките цели и редовните работни активности на УЈП преку управување со процесите кои придонесуваат кон поголем квалитет, ефикасност и резултати во сите активности и на сите нивоа. Под ова се подразбира и управувањето со ризици да остане составен дел од процесот на годишното планирање.

Целта на оваа Стратегија е да го утврди процесот на управување со ризици во сите фази, при што истата треба да овозможи:

- подобрување на ефикасноста на управувањето со ризиците на ниво на УЈП,
- управувањето со ризици да ги опфати сите области на работењето на УЈП,
- управувањето на ризици да е составен елемент во процесот на планирање и донесување на одлуки како стандард,
- подигнување на степенот на свест за ризиците на вработените во УЈП при управувањето, проценката и постапувањето како и при извршување на редовните работни задачи,
- координиран пристап при управувањето со ризици во организацијата, при што ќе бидат опфатени сите области на ризик.

Стратегијата за развој на Царинската управа на Република Северна Македонија за периодот од 2022-2024

Стратегијата е подготвена во согласност со стратешките определби и приоритети изнесени во Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија во периодот 2020-2024 година и соодветните национални стратегии и програми во области кои имаат влијание на царинското работење. При дефинирањето на стратешките цели е земена предвид и посветеноста на Европската унија со даночните и царински политики да се овозможи поддршка за економско опоравување од кризата со КОВИД-19, да се подигнат царинските администрации на повисоко ниво на модернизација, со напредна екипираност која овозможува подобра заштита на граѓаните и општеството преку ефикасно и проактивно делување на царинските служби. Визијата на Царинската управа да биде водечка Царинска управа во регионот, признаена како заштитник на границите и општеството и силен поддржувач на легалната економија, како и модерна и иновативна царинска служба со целосно применети стандарди на Европската унија, преку четирите стратешки приоритети: 1) наплата на приходи и заштита на финансиските интереси, 2) олеснување на трговијата, 3) заштита на општеството и 4) организациски и инфраструктурен развој. Стратегијата е целосно во согласност со Програмата и тоа преку целите: 6.2.1 Усогласување на националното царинско законодавство со законодавството и најдобрите практики на Европската унија; 6.2.2 Дигитализација на царинските и акцизни

постапки; 6.2.3 Модернизација на царинската ИКТ инфраструктура за поддршка на работењето; 6.2.4 Олеснување на трговијата преку регионална економска интеграција; 6.3.1 Сузбивање на нелегалната трговија и организираниот криминал; 6.3.3 Зајакнување на областа „забрани и ограничувања“; 6.4.1 Зајакнување на системот за управување со човечките ресурси; 6.4.2 Спроведување на мерки за спречување на несоодветно и коруптивно однесување и развој на системи на правила и контрола.

Стратегија за развој на ИКТ во Царинската управа за периодот 2021 - 2025 година

Во периодот 2021 – 2025 година, ЦУ планира да имплементира повеќе проекти од сите области од царинското работење, кои треба да бидат информатички поддржани. Најголем број од овие проекти се дел од процесот на подготовка за пристапување на Република Северна Македонија во Европската Унија (ЕУ). Во основите на оваа стратегија се корисничките барања и цели кои произлегуваат од деловната стратегија на ЦУ, а се усогласени со приоритетите и плановите на национално и европско ниво.

Целите кои се очекува да се постигнат со реализација на Стратегијата се поврзани со дигитализација на царинското работење преку 1. Интерконективност и интероперабилност со ИКТ системите на ЕУ, 2. Имплементација на стандардите за интеграција со Националната платформа за интероперабилност, 3. Унапредување на ИКТ опкружувањето, 4. Примена на современи технологии и практики за имплементација на деловните побарувања и 5. Унапредување на примената на интернетот, интранетот и социјалните мрежи во царинското работење.

Стратегија за управување со ризици за царински прашања 2018-2022

Потребата од ефикасно управување со ризиците во меѓународниот синџир на снабдување е од клучно значење за обезбедување на сигурноста и безбедноста на населението, заштита на финансиските и економските интереси на државата, а во исто време и олеснување на легалната трговија. Со оваа стратегија Царинската управа ги дефинира целите преку кои постојано ќе се подобрува процесот на управување со ризиците и тоа: 1. Зголемување на капацитетот на Одделението за управување со ризици, 2. Подобрување на квалитетот на податоците и информатичката поддршка за ефикасно управување со ризиците, 3. Обезбедување, достапност и споделување на податоци за управување со ризици, соработка помеѓу институциите, повеќеслоен пристап, 4. Ефективен систем за контрола врз основа на управување со ризици, однапред спроведена проценка, контрола каде што е потребно.

Стратегија за интегритет и борба против корупцијата во Царинската управа на Република Северна Македонија 2019-2022

Стратегијата за интегритет и борба против корупцијата на Царинската управа има за цел јакнење на системите на превенција и репресија на корупцијата и судирот на интереси,

дефинирање на правците за јакнење на капацитетите и независноста на институцијата во спроведување на законските овластувања преку развој на концептот на интегритет. Овој документ се заснова на следните начела кои во исто време претставуваат и водечки активности, суштествени за интегритетот и сузбивањето на корупцијата како што се: лидерство, владеење на правото, јавност и транспарентност во работењето, автоматизација на работните процеси, етичко однесување на вработените, јакнење на интегритетот на вработените, зајакнување на ефикасноста и ефективноста во работата на организационите единици во Царинската управа, обуки и професионален развој, зајакнување на меѓуинституционалната соработка во борба против корупцијата и криминалот, имплементација на Националните стратегии за превенција и репресија на корупцијата и на појавата на судир на интереси и друго.

Стратегија за обука и развој на компетенции во Царинската управа на Република Северна Македонија 2021-2023

Стратегијата за обука и развој на компетенциите во Царинската управа на Република Северна Македонија 2021-2023 (во натамошниот текст: Стратегија за обука) го утврдува развојот на вработените заснован на компетенции, приоритети, улоги, права и одговорности на учесниците во процесот на развој на компетенциите во Царинската управа на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: ЦУРСМ). Континуираниот развој на компетенциите на човечките ресурси е со цел поддршка на имплементацијата на стратешките цели предвидени во Стратешкиот план на Царинската управа на Република Северна Македонија 2020-2022.

Интенцијата на стратегијата е во периодот 2020-2023 да се 1. Подобри системот за внатрешно прераспоредување и системот за обука и професионален развој, 2. Да се воведат царински компетенции во процесите на Управување со човечките ресурси, 3. Да се подобрат знаењата и вештините на царинските службеници, 4. Да се зајакнат механизмите за управување со перформансите и системите за наградување и кариера и да се зголемување на свеста и посветеноста на вработените.

Стратегија за развој на ДЗР за периодот 2018–2022 година

Приоритетите и мерките во рамките на Столбот 7: Надворешна контрола и парламентарен надзор на Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година, се тесно поврзани со стратешките цели во Стратегијата за развој на ДЗР за периодот 2018-2022 година и тоа:

Приоритетот 1: Надворешна ревизија, Мерка 1: Зајакнување на правната рамка за надворешна ревизија, е поврзана со стратешката цел 2 – Понатамошно подобрување на квалитетот на ревизиите и со стратешката цел 3 - Понатамошен развој на институционалниот капацитет на ДЗР;

Приоритетот 1: Надворешна ревизија, мерка 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР, и приоритетот 2: Парламентарен надзор, со Мерката 1: Воспоставување на механизам за разгледување на ревизорските извештаи и преземените мерки по дадените препораки во ревизорските извештаи во Собранието на РСМ и мерката 2: Зајакнување на институционалните капацитети за разгледување на ревизорските извештаи во Собранието на РСМ, се поврзани со стратешката цел 5 - Подобрување на комуникацијата и размената на информации со домашни и меѓународни субјекти и информирање на јавноста.

Во насока на ажурирање на стратешките цели на ДЗР и прилагодување на работењето на ДЗР со актуелните состојби и предизвици кои се појавија во општеството, нова стратегија беше подготвена. Во септември 2022 година, ДЗР донесе Стратегија за развој на Државниот завод за ревизија за периодот 2023 – 2027 година³ и акциски план за нејзина имплементација. Стратегијата е тесно поврзана со приоритетите и мерките утврдени во Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии 2022-2025 година.

Комуникациска стратегија на ДЗР 2020-2023

Комуникациската стратегија на ДЗР за периодот 2020-2023 година е во согласност со Програмата за реформа на УЈФ и Стратегијата за развој на ДЗР 2018-2022. Клучната цел на Комуникациската стратегија е да се зголеми степенот на информираност на општата јавност за улогата и задачата на ДЗР и да се зајакне улогата на ДЗР како институција во служба на јавноста. Во стратегијата се дефинирани посебните цели кои се насочени кон остварување на конкретни резултати, кои се директно поврзани со стратешките активности на ДЗР, а меѓу кои се:

- Да се промовира улогата на ДЗР како промотор на принципот на транспарентност и отчетност на јавните пари;
- Да се развие и зајакне соработката и координацијата со сите групи од интерес;
- Да се воспостави јавна поддршка за работата на ДЗР и да се обезбеди учество на јавноста;
- Преку поголемо ангажирање на јавноста, да се поттикнат институциите да постапуваат по извештаите на ДЗР.

Во насока на зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето на ДЗР и овозможување на достапност на информациите за работењето на ДЗР и состојбите содржани во Конечните ревизорски извештаи, ДЗР воспостави регистар на засегнати страни кој во овој момент содржи 930 засегнати страни. За оваа цел ДЗР воспостави / пропиша ревизорски апстракт и соопштение за јавноста каде на лесен и разбирлив начин

³: https://dzt.mk/sites/default/files/2023-01/Strategija_za_%20razvoj_na_%20DZR_2023_2027.pdf

се даваат клучните состојби / информации од КРИ. Во моментот на објавување на Конечниот ревизорски извештај информација за истиот се доставува до сите засегнати страни. Информациите за работењето на ДЗР и за КРИ се објавуваат на веб страната на ДЗР (www.dzr.mk) и ФБ (<https://www.facebook.com/DrzavenZavodzaRevizija>).

Стратешки план за ревизија на Државниот завод за ревизија за 2021 - 2023 година

Стратешкиот план за ревизија на Државниот завод за ревизија за 2021-2023 година е целосно комплементарен со Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година. Мерките во рамките на Приоритет 1: Надворешна ревизија, се во целосна согласност со точка 2 стратешките цели и приорите на секторите за ревизија на ДЗР а кој опфаќаат надзор над трошењето на јавните средства, квалитетно финансиско известување, борба против корупцијата, континуирано зголемување на одговорноста и отчетноста и транспарентноста и друго.

Стратегија за управување со човечки ресурси 2020 – 2023

Стратегијата за управување со човечки ресурси 2020 – 2023 година е во согласност со Стратегијата за развој на ДЗР за периодот 2018-2022 година и Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година. Имено стратешката цел 2 – Мотивација и обуки на вработените во ДЗР и стратешката цел 7 – комуникација се тесно поврзани со приоритетот 1: Надворешна ревизија, мерките 1: Зајакнување на правната рамка за надворешна ревизија и мерката 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР. Зголемувањето на знаењето и вештините на вработените во ДЗР претставува една од основните заложби на институцијата а таквите заложби се преточени во Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2022 година.

ИТ стратегија на ДЗР за периодот 2018-2022

ИТ стратегијата на ДЗР за периодот 2018 - 2022 година, е основа за спроведување и развој на ИТ системите во ДЗР. ИТ стратегијата е во согласност Стратегијата за развој на ДЗР за периодот 2018-2022 година и со Приоритетот 1: Надворешна ревизија, мерката 1: Зајакнување на правната рамка за надворешна ревизија и мерката 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР од Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година, со оглед на тоа дека се тесно поврзани со стратешка цел 1: обезбедување и одржување на потребните ресурси за континуиран развој на ИТ системите на ДЗР и стратешка цел 4: презентирање на резултатите од работењето на ДЗР од ИТ стратегијата на ДЗР.

Изготвена е нова ИТ Стратегија на ДЗР за период 2023 – 2027 година која ќе биде донесена во најскоро време.

3. Поврзаност со надворешни процени

Оваа Програма се заснова на темелна анализа на состојбата врз основа на интерни анализи на релевантните национални институции, како и на наодите и оценките добиени од Проценката на јавните расходи и финансиската отчетност (ПЕФА), која беше спроведена во периодот април - мај 2021 г., препораките добиени од страна на експертите на ММФ - Оддел за фискални работи и Светска банка за приоритизација на идните реформи, оценките од направената проценка на ОЕЦД - СИГМА врз основа на Принципите за јавна администрација, која беше спроведена во март 2021 година, како и на други специфични надворешни дијагностички проценки. На 1 јуни 2022 година од страна на ММФ - ФАД и Светска банка е доставен финален извештај од Проценката на јавните расходи и финансиската отчетност (ПЕФА), со податоци за 2020 година, и истиот е објавен на веб страната на ММФ, Светска банка и ПЕФА Секретаријатот.

Добиена е техничка помош од УНДП преку ангажирање на надворешен експерт за изработка на нова формула и ексел алатка за распределба на средствата од дотацијата за ДДВ, посебно на делот од дотацијата за ДДВ наменет за воедначување и делот за перформанси, како и техничка помош при подготовка на текстот на новата Уредба за распределба на Приходите од данокот на додадена вредност.

Преку проект финансиран од УСАИД ќе се обезбеди поддршка во вид на подготовка на експертска анализа на постојниот систем на поддршка на локалниот и регионалниот развој во земјата и подготовка на генерални насоки и препораки за негово подобрување базирани на докази и успешно воспоставени меѓународни практики, а кои ќе му помогнат во дефинирањето на најпогоден модел за трансформација на Бирото за регионален развој во Агенција за регионален и локален развој.

Преку проектот на УНДП „Зајакнување на општинските совети“ на општините им се изработува дешбоард табла во која се прикажуваат податоци од периодичните извештаи и е креиран на посебен линк Финансиски индикатори, кој е достапен на веб страната на Министерството за финансии на веб страните на општините.

Преку проектот на УСАИД се обезбеди поддршка за подготовка на Прирачник за финансиска нестабилност и негово презентирање пред општините.

Од страна на Светска банка и Глобалната иницијатива за фискална транспарентност во 2022 година се спроведе оценска мисија со поддршка на Фондот за добро владеење и реформи на инвестициската клима (GGICR) со цел преглед на транспарентноста и известувањето за јавните расходи за време на КОВИД-19, јавни набавки на државно ниво, инклузивноста на преземените мерки и пристапот до информации за време на пандемијата со КОВИД-19. Експертите доставија серија препораки за подобрување на фискалната транспарентноста во случај на идни состојби за криза. Во извештајот, Државниот завод за

ревизија е оценет како регионална институција за пример, со својата проактивна улога со спроведувањето на ревизиите на мерките за справување со кризата предизвикана од вирусот КОВИД-19, како и со тековното објавување на ревизорските извештаи.

4. Координација на развојни партнери

Посветеноста на развојните партнери за поддршка на реформите за УЈФ и одржување на дијалозите за политиките во земјата продолжува и со новата Програма за реформа на управувањето со јавни финансии 2022 - 2025. Со цел да се обезбеди добро планирање и комплементарност на надворешната техничка поддршка, соодветното временско распределување и успешното спроведување на реформите, МФ ќе продолжи да ја координира помошта на развојните партнери преку водење отворен и инклузивен дијалог за политиките за УЈФ со сите релевантни институции. Следењето на новата Програма 2022-2025 се заснова на секторски дијалог со сите засегнати страни - надворешни партнери, воведен со претходната Програма за реформи на УЈФ. На 13 мај 2022 година се одржа еден дијалог за политики за УЈФ. Нацрт-програмата за реформи на УЈФ и Нацрт Акцискиот план за 2022 година, како и Нацрт извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за 2021 година, за периодот јануари - декември 2021 година беа предмет на јавни консултации со членовите и набљудувачите од граѓанските организации и развојните партнери, кои учествуваат во секторската работна група за управување со јавните финансии, како и други засегнати страни. На 29 септември 2022 година, се одржа еден состанок со СРГ за УЈФ на кој беше дискутиран напредокот во спроведувањето на Акцискиот план за 2022 година за Програмата за реформа на УЈФ за периодот од јануари 2022 година - јуни 2022 година.

Координацијата на донаторите за УЈФ се врши на следните две нивоа:

Ниво на политика - Совет за УЈФ и Совет за РЈА. Една од главните задачи на Советот за УЈФ е да се олесни дијалогот за политики со релевантните институции и донатори. Членовите на Советот за УЈФ учествуваат во Дијалозите за политики за УЈФ со сите релевантни учесници

Техничко ниво - Секторска работна група за УЈФ - директно поврзана со работните групи основани за развој и следење на стратегиите и документите за политики за потсистемите за УЈФ. Исто така, организирани се посебни состаноци за координација на донатори на оперативно ниво во врска со спроведувањето конкретни мерки за под-области на УЈФ.

Почнувајќи од почетокот на 2020 година Министерството за финансии во соработка со други институции (Управата за јавни приходи, Царинската управа, Бирото за јавни набавки, Државната комисија за жалби по јавни набавки и Министерство за економија) спроведуваа два големи твининг проекти финансирани од ЕУ - ИПА 2018, кои требаа да обезбедат

подршка за функциите на МФ во областа на планирање и извршување на буџетот, внатрешна контрола, јавни набавки, како и во областа на даночната и царинската политика и системот и наплатата на приходите:

- 1. Зајакнување на функциите на буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола,** со твининг партнер кој се состои од следните земји-членки на ЕУ: Холандија (Националната академија за економија и финансии на Министерството за финансии), Хрватска (Министерството за финансии), Латвија (Министерството за финансии) и Бугарија (Министерството за финансии). Проектот започна со реализација во февруари 2020 г., со планирано времетраење од 36 месеци.
- 2. Подобрување на наплатата на приходите и даночната и царинска политика,** со твининг партнер кој се состои од следните земји-членки на ЕУ: Австрија (Агенција за европска интеграција и економски развој заедно со Федералното министерство за финансии) и Хрватска (Министерството за финансии - Царинска и даночна управа). Проектот започна со реализација во јануари 2020 г., со планирано времетраење од 36 месеци. Проектот беше суспендиран, па откажан и активностите предвидени да се реализираат во 2022 година не започнаа/продолжија да се спроведуваат.

Техничката помош на Одделот за фискални прашања на ММФ за даночната администрација на Република Северна Македонија е клучна за успешно спроведување на предвидените стратешки приоритети, мерки и активности. Покрај тоа, постојаната подршка на ММФ за долгорочните процеси на модернизација и веќе развиените реформски програми во голема мерка ќе придонесе за обезбедување непречено управување со промените со цел воспоставување на електронска администрација на даноците и подобрување на управувањето со јавните финансии - мобилизација на приходите.

Управата за јавни приходи е во постојана координација со меѓународните организации-донатори, ЕУ-Твининг партнери, Светска банка и ММФ, во врска со имплементацијата на

новиот интегриран даночен систем (ИДИС) и проектите поврзани со истиот, а со цел да не дојде до преклопување на донаторската помош.

Државниот завод за ревизија на Република Северна Македонија во периодот 2021- 2022 година го спроведе ИПА 2018 Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“, во соработка со Државниот завод за ревизија на Република Хрватска (ДЗР на Хрватска) како постар партнер и Националниот завод за ревизија на Република Бугарија (БНАО), како помлад партнер. Предвидениот период на имплементација на овој Твининг проект е 21 месец и истиот успешно се реализираше и заврши на 31 октомври 2022 година. Целта на Твининг проектот беше подобрување на ефикасноста и влијанието на надворешната ревизија преку натамошно усогласување на правната рамка и развој на методолошки алатки, како и преку зајакнување на капацитетите на ДЗР за ефикасно извршување на надворешната ревизија. Покрај тоа, проектот имаше за цел да ја подобри парламентарната контрола над јавните средства и да ја подобри соработката помеѓу Државниот завод за ревизија и Собранието на РСМ.

Државниот завод за ревизија, Фондацијата за демократија на Вестминстер (WFD) и Министерството за надворешни работи и развој на британскиот Комонвелт и во 2022 година продолжија со имплементацијата на потпишаниот Меморандум за разбирање, со кој е предвидена поддршка во спроведувањето на Комуникациската стратегија на ДЗР за 2020 - 2023 година, со спроведување на проектот насловен „Зголемување на отчетноста и транспарентноста во Северна Македонија преку подобро спроведување на препораките на ДЗР“. Активностите се однесуваат на имплементација на преостанатите две фази од Проектот во врска со Комуникациската стратегија на ДЗР за 2020 - 2023 година, фокусирајќи се на комуникација и соработка на ДЗР со надлежните институции и невладините организации.

Државниот завод за ревизија со Програмата за развој на Обединетите Нации (УНДП), во март 2022 година, потпишаа Меморандум за разбирање со кој се дефинирани низа активности кои ќе се спроведуваат во наредните две години, како што се: промоција и унапредување на реформата за управувањето со јавните финансии и надворешната ревизија; спроведување ревизии на финансиски извештаи изготвени на пресметковна основа, ревизии за Вредноста на парите (Value for money), ревизии за Целите на одржлив развој и ревизии на единиците на локалната самоуправа; поддршка за институционалните и организациските развојни капацитети во управувањето со животната средина; зајакнување на транспарентноста и отчетноста преку дигитализација на процесите и услугите.

Државниот завод за ревизија и Телото на Обединетите нации за родова еднаквост и зајакнување на жените - UN Women и во 2022 година продолжи со имплементацијата на Меморандум за разбирање и соработка, со цел двете страни да соработуваат во унапредување на спроведувањето на обврските за родова еднаквост во согласност со

националните закони и политики како и преземените меѓународни обврски и промовирање на родово одговорното управување со јавните средства и отчетност преку систематско спроведување на родово одговорно буџетирање како алатка за креирање политики.

Во насока на воспоставување на институционална соработка од заеднички интерес Државниот завод за ревизија и Канцеларијата на Главниот ревизор на Норвешка на 15 јуни 2022 година потпишаа Меморандум за разбирање, со кој се воспоставува петгодишна соработка за обезбедување помош за развој на институционалните капацитети на Државниот завод за ревизија, врз основа на принципите и стандардите за професионализација на Меѓународната организација на врховни ревизорски институции (ИНТОСАИ) и Европската организација на врховни ревизорски институции (ЕУРОСАИ). Во текот на 2022 година се одржаа повеќе работни средба во насока на реализација меморандумот за соработка, преку спроведување на пилот ревизији на успешност, размена на искуства во делот на користење на системот за управување со ревизија (АМС) и потребата за подобрување на неговата примена, како и други области од заеднички интерес.

За да ја зајакне својата улога во борбата против измамата и корупцијата, ДЗР воведо организациски промени преку формирање на ново одделение за ревизија за откривање измами и корупција. Исто така, за да одговори на предизвиците за користење на модерната дигитална технологија за поддршка на ревизорските процеси, за зголемување на ефикасноста и ефективноста на ревизорската работа, како и за презентирање на резултатите од ревизијата користејќи иновативни решенија, ДЗР формираше „иновативна лабораторија“ како посебна организациска единица. Овие нови организациски измени се дел од новите акти за организација и систематизација на ДЗР, кои беа донесени на крајот на 2022 година.

Државниот завод за ревизија, Овластениот институт за јавни финансии и сметководство (СIPFA) и Центарот за извонредност во финансии (CEF) од Словенија, на 29 јуни 2022 година потпишаа Меморандуми за разбирање, со кои се воспоставува формална основа за континуирана соработка на заеднички активности за унапредување на заедничката заложба за добро управување со јавните финансии и добро владеење, како и споделување на најдобри практики за подобрување на вештините и капацитетите на јавните институции и службеници.

5. Човечки, ИТ и финансиски ресурси - административни капацитети

Прашањето за зајакнување на административните капацитети во однос на спроведувањето на Програмата за реформа на УЈФ се разгледува на 3 нивоа:

1. Стратегијата за РЈА и Акцискиот план обрнуваат посебно внимание на капацитетите за човечки ресурси, капацитетите за планирање политики, е-услуги, обезбедување услуги и ориентацијата кон координација на резултатите во однос на зајакнување на раководната одговорност, внатрешната контрола и подобрување на транспарентноста во целата јавна администрација.
2. Програмата за реформа на УЈФ предвидува бројни мерки и активности поврзани со развојот на административните капацитети и ИТ системите на сите институции вклучени во УЈФ. Мерките и активностите во рамките на секој приоритет се дефинирани со земање предвид на постојните капацитети за човечки ресурси на институциите вклучени во УЈФ, но се предлагаат и посебни активности за понатамошно градење на капацитетите врз основа на плановите за идни вработувања како дел од реформскиот процес. Бројните резултати во Програмата се поврзани со градење на капацитетите на институциите вклучени во УЈФ преку нови вработувања, унапредување на знаењето и развивање вештини и надградување, што ќе се постигне преку разни форми на техничка поддршка и обуки. Ова има за цел привлекување, освежување и создавање квалификувана и мотивирана работна сила. Подобрувањата во деловните процеси (во областа на оданочување, царини, внатрешна контрола, јавни набавки и други области) ќе создадат простор за професионален развој на јавните службеници, додека новите интегрирани ИТ системи (за УЈП и ИИСУФ за Министерството за финансии) се ориентирани кон порационално, одржливо и економично управување со јавната администрација и јавните ресурси.
3. Исто така, стратешките планови на институционално ниво се подготвуваат на 3-годишна основа и даваат преглед на целите и задачите на секоја одделна институција, активностите за постигнување на тие цели, ефектите и очекуваните резултати и човечките и финансиските ресурси за нивна реализација. Освен тоа, во согласност со Законот за административни службеници, сите јавни институции подготвуваат годишни планови за обука.

Сите утврдени отстапувања се надминуваат од страна на релевантните постојни тела за обука основани во секторот, како и во рамките на разните донаторски проекти кои моментално се спроведуваат и планираат.

Програмата за реформа на УЈФ предвидува сите приоритети, мерки и активности да се финансираат преку два главни извора: државниот буџет и проекти за развој на капацитети или техничка помош финансирани од донатори. Програмата предвидува резиме на познатите проценети трошоци во време на подготовката на документот. Покрај тоа, секој годишен акциски план ја прикажува процената на трошоците и изворите на средства потребни за спроведување на планираните активности.

Во рамки на анализата на трошоци и придобивки и процената на влијанието на регулативата (ПВР) извршени во рамките на секој стратешки документ се предвидени релевантни финансиски средства.

Напредокот во зајакнувањето на капацитетите на институциите вклучени во УЈФ е дополнително образложен во рамките на статусот на спроведувањето конкретни активности планирани во Програмата (Дел 4. Процена на спроведувањето на Акцискиот план за 2022 година).

Покрај редовното буџетско финансирање, беше дадена значителна поддршка во текот на подготвувањето и спроведувањето на Програмата од страна на Европската комисија (проекти од ИПА, Инструмент за техничка помош и размена на информации ТАЕКС (TAIEX), ППРУ (SIGMA)). Поддршка беше обезбедена и од Светска банка, ММФ, ОЕСР (OECD), како и преку разни билатерални програми.

6. Збирен преглед на постигнатиот напредок во спроведувањето на Програмата во текот на периодот на известување

Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка

Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите

Мерка 1: Подобрување на даночното и царинско известување во согласност со најдобрите практики на ЕУ

Во рамките на ИПА 2018 твининг проектот „Подобрување на наплатата на приходи и даночна и царинска политика“ одржани се 2 работилници за разгледување на тековната состојба во врска со достапноста на податоци потребни за проектирање на даночните приходи, како подготвителна активност за изработка на Акциски план за поднесување на бараните податоци до МФ.

Воедно, одржана е работилница на тема извештај за проценети даночни расходи и извештај за даночен јаз за ДДВ.

Следните активности, кои се планираа за реализација со поддршка на Твининг проектот „Подобрување на наплатата на приходите и даночната и царинската политика“ и тоа:

- Изготвување на преглед на тековната состојба во врска со достапноста на податоци потребни за анализа, и изработка на Акциски план за поднесување на бараните податоци до МФ;
- Драфтирање на протокол за достава на потребните податоци до МФ за проекција на јавните приходи;
- Пресметка на коефициенти за даночна пловност и даночна еластичност;

- Извештај за нееднаквост на приходите и С-Ефикасност,

не започнаа со реализација, со оглед на тоа што Твининг проектот беше суспендиран, па откажан.

Во претстојниот период ќе се разгледуваат можностите за продолжување на активностите кои што беа започнати со Твининг проектот, а со тоа и спроведувањето на оваа Мерка со користење на механизмот EU Integration Facility во рамките на ИПА за финансирање на нов проект.

Во наредниот период, во соработка со Меѓународниот монетарен фонд, планирана е работилница за подготовка на извештај за даночни расходи.

Мерка 2: Зголемување на капацитетот за даночни и царински модели

Во соработка со Светска Банка, беше одржана обука за примена на моделот за ДДВ и беше извршено ажурирање со најновите достапни податоци (во програмски јазик R). Исто така, беа отпочнати обуки за моделите за данокот на личен доход и данокот за добивка, кои ќе продолжат и во 2023 година. Дополнително, во соработка со Меѓународниот монетарен фонд, беа извршени обуки за модели за ДДВ јаз, данокот на личен доход и данокот на добивка кои се базирани на еxcel.

Планираните обуки за следниот период кои требаше да се реализираат со помош на Твининг проектот „Подобрување на наплатата на приходите и даночната и царинската политика“ кој беше суспендиран, па откажан, не започнаа со нивната реализација. Во претстојниот период ќе се разгледуваат можностите за продолжување на активностите кои што беа започнати со Твининг проектот, а со тоа и спроведувањето на оваа Мерка со користење на механизмот EU Integration Facility во рамките на ИПА за финансирање на нов проект.

Исто така, во наредниот период треба да се организираат обуки за модели од областа на акцизите со помош на Светска банка,

Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување

Мерка 1: Градење на капацитет за економски анализи

Во соработка со швајцарскиот Државен секретаријат за економски прашања (SECO) се имплементира Проектот за макроекономско планирање и управување во преку модуларен пристап (4 модули), при што модул 1 е наменет за Министерство за финансии и истиот започна да се реализира во 2022 и ќе продолжи до крајот на 2023 година. Во рамки на модул 1 во текот на 2022 година беа спроведени следните обуки на вработените:

- Во периодот од 16.05. - 23.05.2022 г. беше одржана онлајн обука, со која беше опфатено следново: презентација на основни модели во еxcel и обработка на податоци; основно познавање на клучните макроекономски временски серии;

разбирање различни фреквенции, трансформации и сезонско прилагодување на податоци со програмата Jdemetra+; избирање и визуелизирање серии со цел максимално подобрување на содржината на информациите и подготовка на скрининг извештај за економијата (Screening report).

- На 29.09. – 30.09.2022 г. беше одржана онлајн обука која имаше за цел мапирање на податоци за рамката за макроекономско планирање, пополнување на рамката со податоци, отворени прашања за автоматско ажурирање и конзистентност на податоците, подготовка на пивот табели.
- Во периодот од 03.10. - 07.10.2022 г. беше одржана обука во Министерството за финансии со физичко присуство, на која беше презентирана меѓусебната поврзаност на компонентите во рамки на реален сектор (поконкретно компонентите на БДП според произведен и расходен метод). На оваа обука, исто така, беа презентирани наодите за инфлација.
- Во периодот од 14.11 - 18.11.2022 г. беше одржана обука во Министерството за финансии со физичко присуство, на која беше претставен фискалниот сектор и неговите компоненти со цел дополнување на рамката за макроекономско планирање. На оваа обука беше разгледана и врската помеѓу инфлацијата, БДП дефлаторот и фискалните приходи.
- На 14.12. - 15.12.2022 г. беше одржана онлајн обука која имаше за цел подобрување на структурата на фискалниот сектор на моделот и воведување на нови променливи. Исто така, беше направено ажурирање на кварталните податоци за БДП за С. Македонија, како и на податоците за БДП и инфлација на Евронзоната.

Клучните фактори кои имаат влијание на постигнување на резултатите се недоволен човечки капацитет и промена на кадарот, достапност на соодветни податоци, како и потреба од дополнителни обуки од областа на економетријата.

Во следниот период планирани се следните активности:

Во 2023 година планирани се 25 работни дена за обука, од кои 20 дена ќе бидат реализирани преку 5 мисии (четири дневни обуки) со физичко присуство во Министерството за финансии, додека останатите 5 дена се предвидени за онлајн обуки и консултации со експертите. Во текот на 2023 година предвидено е да се воспостават основни и алтернативни сценарија за раст на македонската економија.

Мерка 2: Развивање на нови макроекономски модели

Во соработка со Светска банка развиен е модел за краткорочно проектирање на инфлацијата за потребите на Секторот за макроекономска политика имајќи ги во предвид

зголемените инфлаторни притисоци предизвикани од глобалните случувања и растот на цените на храната и енергијата.

Во периодот од 06.06-09.06.2022 се одржа онлајн работилница организирана од Светска банка на која беа извршени презентација на моделот за краткорочно проектирање на инфлацијата и беше спроведена обука на вработените за запознавање и користење на истиот. Моделот за инфлација развиен од експертите на Светска банка опфаќа:

- Користење на модел за краткорочни проекции на инфлацијата („за три главни подкомпоненти: енергија, храна и базична инфлација) со користење на програмата E-views.
- Проектирање на цените на храната и горивата за тековниот месец (nowcasting) преку користење на веб скрапинг со Python и R studio
- Проекции во E-views преку користење на линеарен тренд, SARIMA модел и nowcasting на храната и горивата.
- На 24.06.2022 година беше одржана дополнителна онлајн работилница за обука на вработените и дискусија за проблемите за функционирање на моделот.
- На 22.11.2022 година беше одржана онлајн работилница за надминување на техничките проблеми за целосно функционирање на моделот, полнење на базата на податоци за моделот и разгледување на опции за користење на подостапни податоци.
- На 30.11.2022 година беше одржана онлајн работилница на која беше презентирано решение за надминување на проблемите со R-studio, преку користење на R-cloud.
- 21.12.2022 година беше одржан онлајн состанок за дополнителни прашања и проблеми поврзани со функционирање на моделот, како и кратко потсетување на најважните чекори за ажурирање и одржување на моделот за проекции.

Клучните предизвици/фактори кои имаат влијание на постигнување на резултатите се недоволен човечки капацитет и промена на кадарот како и потреба од дополнителни обуки за користење на програмски јазици и обуки од областа на економетријата, проблеми со користење на моделот од технички карактер (лиценци и програми), недостаток на достапност до податоци (користење на доверливи податоци од меѓународни институции).

Во 2023 планирано е да продолжи соработката со експертот ангажиран од Светска банка за подобрување на функционалноста и тестирање (калибрирање) на моделот за краткорочно проектирање на инфлацијата.

Мерка 4: Воспоставување на Фискален совет

Новиот Закон за Буџети во кој се содржани одредбите за воспоставување на Фискалниот совет е усвоен од страна на Собранието во септември 2022 година. При утврдувањето на финалните одредби кои се однесуваат на Фискалните правила и Фискалниот совет, беа направени дополнителни консултации со меѓународните финансиски институции (ММФ и Европска комисија) и со претставниците на парламентарните партии, при што конечните дополнувања беа вградени во текот на амандманската расправа во второто читање на Законот во Комисијата за финансирање и буџет и Законодавно-правната комисија во јули и август 2022 година.

Кон крајот на 2022 година, Министерството за финансии се обрати до Собранието на РСМ, Владата на РСМ, МАНУ, НБРСМ и ДЗР за обврските кои произлегуваат од одредбите за воспоставување на Фискален совет. Притоа согласно член 11 став 6 од Законот за буџети од МАНУ, НБРСМ и ДЗР беше побарано до Собранието на РСМ, да предложат членови за Фискалниот совет, кои ќе ги исполнуваат критериумите утврдени во Законот.

Претходно остварени се контакти и разговори со претставниците на меѓународните организации (ММФ и Светска банка) за поддршката што би ја обезбедиле за анализа на најдобрите практики од земјите во ЕУ и регионот од аспект на регулативите поврзани со работата на Фискалниот совет, во насока на подготовка на подзаконските акти кои ќе обезбедат целосно воспоставување и операционализација на Фискалниот совет, како и поддршка за градење на административниот капацитет на работењето на Фискалниот совет и телото за стручна и административна поддршка.

Клучни фактори кои имаат влијание на постигнување на резултатите се навремен избор на членови на Фискалниот совет и подготовка на подзаконските акти кои ќе обезбедат целосно воспоставување и операционализација на Фискалниот совет, како и поддршка за градење на административниот капацитет на работењето на Фискалниот совет и телото за стручна и административна поддршка.

Во следниот период планирани се следните активности:

1. Во првата половина од 2023 надлежните институции (МАНУ, НБРСМ и ДЗР) треба да номинираат лица кои од страна на Собранието ќе бидат избрани за членови на Фискалниот совет согласно критериумите утврдени во Законот за буџети.
2. Започнување со подготовка на подзаконските акти за операционализација на Фискалниот совет, преку обука на неговите членови и стручната служба. Ќе се градат капацитети на Фискалниот совет да врши анализи за следење на спроведувањето на фискалните правила вклучително и отстапување од истите, утврдување на формата на извештаите кои ќе ги подготвуваат и начинот на кој согледувањата на советот ќе се презентираат пред јавноста.

3. Техничката поддршка и обуките ќе се спроведат со поддршка од меѓународните финансиски институции и во таа насока Светска банка во рамки на Проектот за зајакнување на фискалното управување во земјите од Западен балкан подготви план со активности.
4. Во рамки на проектот на Светска банка предвидени се и обуки за вработените во Министерството за финансии за градење на капацитети за подготовка на ex-ante и ex-post анализи и извештаи за спроведувањето на фискалните правила. Дополнително, предвидена е и подготовка на посебна процедура во Министерството за финансии за начинот на кој ќе се врши размена на податоци, начинот на следење и известувањето за придржувањето кон фискалните правила.

Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг

Мерка 1: Намалување на оперативните ризици при управувањето со јавниот долг

Со цел намалување на оперативните ризици, а следејќи ги трендовите на дигитализација на платниот промет со странство, започнато е воведување на дигитализација на плаќањата кон странските кредитори, преку воведување на електронско банкарство со НБРСМ, преку која се вршат отплатите кон странски кредитори. Кај активноста „Број на налози за надворешен долг платени електронски“ постигнат е таргетот кој предвидува 50% од налозите за надворешен долг да се реализираат електронски.

Во насока на реализирање на приоритетот за зајакнување на управување со јавниот долг, Министерството за финансии треба да ги зајакне капацитетите за управување со јавниот долг преку вработување на нови лица и обуки на постојните кадри. Така, во текот на 2022 година се ангажираа 2 лица преку Агенцијата за привремени вработувања со што делумно се реализира активноста „Зајакнување на капацитетите надлежни за управување со јавниот долг“. Целосна реализација на оваа активност се очекува со вработување на лица во редовен работен однос преку распишување на оглас за вработување и спроведување на постапката за селекција и избор на кандидати.

Мерка 3: Воведување на нови должнички инструменти

За поефикасен развој на финансиските пазари, со крајна цел унапредување на пазарот на државни хартии од вредност се планира воведување на нови финансиски инструменти. Со измените и дополнувањата на Законот за финансирање на единиците за локална самоуправа, како инструменти за надминување на финансиската нестабилност се предвидуваат Структурни обврзници, условни кредити како и издавање на општински обврзници. Законот за финансирање на единиците за локална самоуправа се донесе на 1.08.2022 година. Во согласност со законот, крајниот рок за општините да аплицираат за обезбедување на средства за финансирање на доспелани, а неплатени обврски, беше

31.12.2022 година. По добиените барања од страна на општините, Министерството за финансии ќе треба да започне со подготовка за издавање на структурната обврсница.

Столб II - Мобилизација на приходи

Приоритет 1. Даночна и царинска политика

Мерка 1: Подобрена легислатива за приходи, хармонизирана со правото на ЕУ

Наведените мерки се спроведуваат со твининг поддршка во рамките на ЕУ-ИПА 2018 твининг проектот „Подобрување на наплата на приходи и даночна и царинска политика“. Поконкретно, Компонентата 1 од твининг проектот е поврзана со усогласување на даночното и царинско законодавство со законодавството, стандардите и најдобрите практики на ЕУ. Во 2022 година, во рамките на компонентата 1, беа реализирани 6 работилници.

Во врска со ГАП анализа на националните законодавни одредби (закони и подзаконски акти и методологија) споредено со најновото законодавство и најдобри практики на ЕУ, во областа на даночното и царинското законодавство беа реализирани следниве активности:

- Анализа на резултатите од извршената ГАП анализа на Законот за данокот на личен доход, и изработка на препораки за подобрување на овој закон;
- Анализа на резултатите од извршената ГАП анализа на Законот за Царинската управа, и изработка на препораки за подобрување на овој закон; и
- Анализа на резултатите од извршената ГАП анализа на Законот за даноците на имот, и изработка на препораки за подобрување на овој закон.

Во врска со подготовката на нови правни акти и/или измени на постојното национално даночно и царинско законодавство (закони и подзаконски акти) изготвени врз основа на важечкото законодавство на ЕУ, беа реализирани следниве активности:

- Започната е подготовката на нацрт нов Царински законик;
- Започната е подготовката на Нацрт (предлог) измени на Законот за данокот на додадена вредност, и
- Започната е подготовката на Нацрт (предлог) измени на Законот за данокот на добивка.

Со оглед на тоа што Твининг проектот „Подобрување на наплатата на приходите и даночната и царинската политика“ беше суспендиран во јуни 2022 г., планираните активности кои требаше да започнат со реализација од јуни 2022 година, беа откажани.

Во претстојниот период ќе се разгледуваат можностите за продолжување на активностите кои што беа започнати со Твининг проектот, а со тоа и спроведувањето на оваа Мерка со

користење на механизмот EU Integration Facility во рамките на ИПА за финансирање на нов проект.

Приоритет 2. Даночна администрација

Во делот на **Мерка 1 зајакнување на институционалниот капацитет на даночната администрација, особено во управувањето со заостанатиот даночен долг и даночната усогласеност** постигнат е следниот напредок:

Работна група составена од даночни службеници со специјализирано знаење и професионално искуство во делокругот за наплата на заостанати даночни долгови, во периодот јануари - јуни 2022 година изготви Предлог - Упатство за постапката и методологијата за утврдување на даночна гаранција. До крајот на годината помина фазата на дискусија со други функции во УЈП кои се засегнати и преку своите надлежни организациони единици се вклучени во оваа постапка. На 13/12/2022 год. Директорот на УЈП го донесе конечното „Упатство за методологијата и постапката за утврдување даночна гаранција и наплата на долг од даночен гарант како друг даночен должник“ кое е објавено на интерната мрежа на УЈП – Интранет. Во следниот период ќе се одржат обуки на даночните службеници за оперативно постапување согласно донесеното Упатство.

Мерката даночна гаранција на основачите и управителот на трговското друштво – главен должник треба да даде резултат за поефикасна наплата на заостанатите даночни долгови преку пренесување на обврската за плаќање на заостанатиот даночен долг во рамки на одговорноста на овие лица согласно условите пропишани со Законот за даночна постапка. Очекувано е дека редовната примена на оваа мерка по донесувањето на новото Упатство ќе предизвика реакции во јавноста од страна на лицата кои „лично“ ќе бидат засегнати со пренесената обврска за плаќање на даночните долгови на компаниите каде се јавуваат како основачи и управители. УЈП е исправена пред предизвик успешно да го управува овој процес. За таа цел, УЈП планира да спроведе „кампања“ за зајакнување на "општествената" свесност за даночната одговорност на основачите и управителите на компании и меѓуинституционална усогласеност при практикувањето на механизмите за оваа одговорност. Оваа кампања ќе вклучи засегнати надворешни страни, а истата на своевиден начин започна со учество и презентација на претставници од УЈП на средба на Здружението на правници на РСМ која се одржа во октомври 2022 год., како и објава на стручниот труд „Основачите и управителите на трговските друштва преку институтот даночна гаранција согласно Законот за даночна постапка" во стручното списание „Правник“.

Во периодот јануари - декември 2022 година продолжија дискусиите во УЈП за нови процеси кои треба да се регулираат со измените на Законот за даночна постапка (ЗДП). Пред сè, се работи за усогласување со МФ, банките и клириншката куќа за услуга од УЈП со достава на налог за плаќање до банка по барање на даночен обврзник (даночен налог) и за

воведување на пропишан редослед на намирување при плаќање на данок. За овие прашања беа одржани повеќе работни состаноци.

Имплементацијата на некои од предложените законски измени кои се однесуваат на наплатата на даночен долг е поврзана со обезбеден институционален капацитет: софтверски решенија кои треба да овозможат поедноставување и автоматизација (даночен налог, редослед на намирување, олеснета постапка за репрограм, промени кај постапките за јавни продажби и др.), обучени службеници (за присилна наплата врз заплена на удел во трговско друштво) и сл.

Претстојат уште активности до целосно усогласување за процесите кои треба да се регулираат со законските измени.

Во фаза на изготвување е предлог План за усогласеност за лични услуги за фирми кои нудат лични услуги, како што се фризери, салони за убавина, перални за возила и автомеханичари, а со цел борба против сивата економија.

Клучен предизвик за успешна реализација на активноста е доекипирање на Единица за управување со ризик кај усогласеноста.

Во следниот период ќе се изготви предлог Регистар на ризици 2023-2025 и ќе се подготват останатите планови за усогласеност.

Во делот на **Мерка 2 Дигитална трансформација на УЈП со воспоставување на Интегриран Даночен Информациски Систем (ИДИС)** постигнат е следниот напредок:

Во рамките на Компонента 2: Поддршка на даночните реформи на ИТ стратегијата на УЈП и промоција на интегрираниот даночен информативен систем (или ИДИС), од проектот со Светска банка одржана е работна средба во месец јуни 2022 година со експертите од Светска банка по однос на дефинирање на преостанатите проекти / модули за комплетирање на ИТ системот, како и севкупното управување со проектот. Дел од овој проект е воспоставување складиште на податоци и алатки за деловно разузнавање – Data Warehouse и BI и воспоставување на Центар за опоравување од катастрофи- Disaster Recovery Center, а кои се дел од оваа Програма.

Во периодот јануари - декември 2022 година УЈП продолжи со активностите за довршување на преостанатите модули од ИДИС, но активностите ќе продолжат и во текот на 2023 година. Изготвена е техничка спецификација за нови модули за интегрираниот даночен информациски систем: за е-трговија и е-фактура.

Во делот на развивање и реструктурирање на ИТ потсистемите на УЈП, истите тековно се прилагодуваат во зависност од барањата и законските измени.

Идни чекори кои треба да се преземат во следниот период за подобрување на имплементацијата на активностите и постигнување на планираниот резултат е понатамошна координација на сите релевантни страни за започнување на проектот со Светска банка, навремено донесување на законски измени и подобрување на тендерските спецификации.

Приоритет 3. Царина

Мерка 2: Модернизација на царинските услуги и нивна дигитализација

Со реализација мерката за модернизација на царинските услуги и нивна натамошна дигитализација, а преку следење на препораките за усогласување и поврзување со ЕУ, ќе биде зајакнат системот на јавни финансии, фискалната дисциплина и ефикасноста во управувањето и користењето јавни ресурси, но ќе се промовира и транспарентноста и ќе се обезбедат ефикасни услуги и економски развој. Оваа цел придонесува кон одредбите на Програмата за реформа на УЈФ, која го поддржува дијалогот со ЕУ и помага во поефикасно користење на средствата од ЕУ преку институциите на Северна Македонија, на патот за пристапување во ЕУ.

Во рамки на оваа мерка планирана е *„Имплементација на современи системи во насока на усогласување со Повеќегодишниот стратешки план на ЕУ (MASP), интеграција со европските системи и набавка на соодветен хардвер“*. Имено, Царинската управа се стреми да биде „СМАРТ“ што е во согласност со политиката на Светската царинска организација, а тоа значи: безбедни граници, автоматизација, следливост и мерливост, подобрување на управувањето со ризик и пред сè, следење и примена на најновата технологија.

Во контекст на реализација на мерката и предвидените активности во извештајниот период тековно се реализираат активности преку кои се применуваат современи стандарди и практики при дефинирањето и реализирањето на деловните побарувања на ЦУРСМ, со користење на соодветна проектна методологија за имплементација на нови концепти и ИТ решенија, докажани на ИТ пазарот. Исто така, континуирано се работи на подобрување на протоколот на информации помеѓу сите чинители во активностите поврзани со Царинската управа. Сервиси за размена на податоци од СОЦДАД со други институции се одвива преку Платформата за интероперабилност на Министерството за информатичко општество и администрација. Царинската управа има развиено веб сервиси од царинските системи и истите ги има ставено на располагање за размена на другите владини институции. Досега, Царинска управа има потпишано Договори/Меморандуми за електронска размена на податоци преку овие веб сервиси (на принцип систем –систем), со следните институции: Министерство за внатрешни работи, Државен пазарен инспекторат, Народна Банка на Република Северна Македонија и Државен завод за статистика.

Во извештајниот период, исто така, континуирано се спроведуваат активности за развој на екстерниот и владиниот домен и зголемување на транспарентноста и навременото информирање на сите учесници во царинските постапки, како и на корисниците на ИТ системите, преку зголемена примена на интернет, интранет и современите социјални мрежи.

Царинската управа работи и на воведување на целосна безхартиена околина во царинската постапка, преку имплементација на електронски системи од програмата е-Царина, односно Повеќегодишниот стратешки план на ЕУ (MASP), што се компатибилни со системите и постапките во Европската унија. Во моментов, се подготвуваат технички спецификации за системите кои ќе се развиваат во претстојниот период, а средствата за финансирање на спроведувањето се очекува да бидат обезбедени од ИПА 3 фондовите.

Во врска со подготовките за интерконекција и интероперабилност со системите на ЕУ, во извештајниот период се обезбедени средства од националниот буџет за реализација на првата фаза на спроведување (до 2023 година) што се однесува на развојот на транзитниот систем НКТС фаза 5, со што се надмина ризикот од доцнење при спроведување на ИПА 3 програмата за 2021 година, за која Рамковниот договор е ратификуван во ноември, а Финансиската спогодба во декември 2022 година.

Во ноември 2022 г. започна примената на зелените царински декларации и царинењето притоа завршува за еден час. Царинската постапка се спроведува во целосна безхартиена околина, сите придружни документи кон декларацијата се приложуваат во електронска форма и постапката завршува автоматски за еден час со т.н. зелена царинска декларација. Ова е голема новина во царинското работење која на економските оператори им овозможува огромно забрзување на постапката, заштеда на време и ресурси. Истовремено, со ова Царинската управа станува институција со високо ниво на дигитализација, препознаена во земјата и во регионот. Царинењето за еден час се овозможува за увозни и извозни декларации кои се правилно пополнети и автоматски проверени, со електронски приложени сите документи и кои системот ги селектирал како неризични, односно зелени, кои не подлежат на дополнителни проверки и контроли и за кои се платени или обезбедени царинските давачки. За оваа новина во беа спроведени обуки за царинските службеници и економските оператори. Притоа економските оператори ги поздравиле заложбите на Царинската управа коишто се преземаат во континуитет за дигитализација и олеснување на трговијата, како важен фактор за зајакнување на конкурентноста на компаниите и економскиот развој на земјата.

Во извештајниот период, реализирани се и обуки за натамошно промовирање на поволностите за малите и средните претпријатија за примена на е-трговија.

Меѓународен договор за учество во Програмата на ЕУ -Царина, кој ќе го опфаќа периодот од 2021 -2027 година е потпишан од Европската Комисија и Република Северна

Македонија, а во постапка е ратификација на истиот. Ќе следи потпишување на Договорот за грант 2022-2023 година.

Во рамките на Програмата се реализираат обуки, работилници, семинари, работни групи, состаноци, а царинските службеници ќе имаат можност да учествуваат на настани преку кои ќе се доближат до работата на царинските служби на земјите членки на ЕУ. Основна цел на Програмата е изучување, размена на знаења и искуства и запознавање со најдобрите практики во царинското работење на земјите од Европската Унија и земјите од Западен Балкан вклучени во Програмата, како и реализација на стратешки политики и цели на ЕУ.

Исто така, се одвиваат активности за редовно одржување на постојните системи и хардверска инфраструктура за работа на ИКТ системите на Царинската управа. Воедно, во тек е разгледување на потребите и можностите за натамошно подобрување на услугите на Царинската управа кон корисниците.

Во врска со развој и имплементација на податочен склад (Data Warehouse), во делот кој се однесува на Национален едношалтерски систем (National Single Window), започна со реализација и во тек е избор на консултантска фирма која врз основа на идентификуваниот концепт ќе го развие софтверското решение.

Во рамки на ИПА Проектот за набавка на ИКТ опрема и системски софтвер, реализирана е надградба на ИКТ инфраструктурата на податочниот центар на примарната локација и инсталирана и конфигурирана е опрема на оддалечена локација („Disaster Recovery “). Опремата за Центар за опоравување од катастрофи е испорачана, инсталирана, тестирана и во согласност со техничките спецификации на договорот за набавка.

ИКТ системот е подготвен за миграција на новиот хардвер и софтвер. По завршувањето на сценаријата за тестирање на миграција и репликација на податоци, опремата за локацијата на Центарот за опоравување од катастрофи беше подготвена и е пренесена и инсталирана. Затоа, миграцијата, надградбата на базата на податоци и репликацијата на други ИКТ системи на оддалечена локација на Центарот за опоравување од катастрофи е во тек и опремата е оперативна. Царинската управа има обезбедено договор за одржување на опремата.

Столб III - Планирање и буџет

Приоритет 1. Буџетско планирање

Мерка 1: Унапредување на среднорочно планирање

Клучни елементи на среднорочната фискална политика 2023-2027 претставуваат редизајнирањето и подобрената структура на јавните финансии, преку зголемено учество на капиталните расходи, како и етапната фискална консолидација, преку намалување на

буџетскиот дефицит како процентуално учество во БДП од 5,3% во 2022 година на 2,8% во 2027 година. Во оваа насока среднорочните фискални проекции имаат силна развојна компонента, со значајно учество на капиталните расходи над 5% во БДП на годишно ниво и претставуваат клучни елементи на јавните финансии. Министерството за финансии во изминатиот период голем дел од своите активности ги фокусираше на подобрување на процесот на буџетско планирање, содржани во новиот Закон за буџети, како обврска од претходната Програма за реформа на УЈФ 2018 - 2021.

Како позначајни активности кои придонесуваат кон подобрувањето на среднорочното планирање се:

- дополнителни квалитетни податоци и анализи во насока на подобро и покредибилно планирање,
- -поширок опсег со податоци во наративниот дел, базиран на секторски пристап со нови табели и графикони за централниот буџет и буџетот на локалната самоуправа, како и податоци за проекти финансирани со средства од ИПА,
- компаративна анализа на проекциите со податоци од претходната фискална стратегија, како и споредба со проекциите на други домашни и меѓународни институции,
- среднорочните фискални проекции се базирани на среднорочно основно сценарио и нови иницијативи во Фискална стратегија и Буџетски циркулар,
- консолидиран и среднорочен пристап на презентирање на податоци за државните компании претставува солидна основа за унапредувањето на среднорочното планирање.

Мерка 2: Подобро Буџетско планирање и развој на мерливи индикатори на успешност

Подобреното буџетско планирање и развој на мерливи индикатори на успешност се опфатени со новиот Закон за буџети, кој беше донесен на 15 септември 2022 г.. Истовремено со Буџетот за 2022 година се воведени дополнителни индикатори за следење на резултати и тоа инпут и аутпут индикатори на ниво на буџетски корисник со повеќегодишен опфат на податоци.

Преку ИПА проектот „Зајакнување на буџетското планирање, извршување и внатрешна финансиска контрола“ се реализираат обуки за изработка на подзаконските акти на новиот Закон за буџети.

Мерка 3: Фискална консолидација за етапно и одржливо намалување на буџетскиот дефицит

Како почетни активности за постигнување на фискална консолидација и подобро буџетско планирање потребно е да се направи анализа и контрола на одредени трошоци на буџетските корисници, пред се:

- тековните расходи и воспоставување на стандарди на трошења,
- преземање на активности за подобрена структурата на расходите.
- буџетските корисници пореално да ги планираат капиталните расходи,
- продолжување на примената на КАПЕФ механизмот.

Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции

Мерка 1: Планирање на одржливи нивоа на инвестиции

Со цел зајакнување на улогата, правната рамка и институционалната поставеност на МФ во системот на управување со јавни инвестиции, беа подготвени предлог интерни акти за организација и систематизација на Министерството за финансии, во насока на воспоставување на нов Сектор за управување со јавни инвестиции, кој треба да извршува работи кои се однесуваат на оценка на јавните инфраструктурни проекти примарно од перспектива на фискалното влијание, ризиците и одржливоста, давање на мислење и препораки за проектите, подготовка на сумарна листа на предложени, разгледани и оценети нови јавни инфраструктурни проекти, консолидирање на приоритетната листа на јавни инфраструктурни проекти, следење на јавните инфраструктурни проекти, како и развој и ажурирање на методологиите за подготовка и оценка на проекти.

Новите акти за организација и систематизација на Министерството за финансии се донесени на крајот на декември 2022 година, со што формално е воспоставен Сектор за управување со јавни инвестиции во Министерството за финансии.

Процесот на екипирањето на Секторот за управување со јавни инвестиции треба да започне во 2023 година, по што ќе следат обуки за вработените за оценка на проекти и преглед на прединвестициони студии и развој на методолошки акти и работни постапки.

Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст

Мерка 1: Воспоставување на различни фондови во институциите и развој на различни финансиски инструменти

Со оваа мерка е предвидено воспоставување на 6 различни фондови кои во рамките на овој Приоритет имаат за цел да овозможат полесен пристап до финансиски средства на компаниите, финансирање на инвестиции во областа на енергетската ефикасност,

поддршка на компаниите ориентирани кон извоз, поттикнување на иновативни дејности. Досега, во рамки на оваа мерка се воспоставени два од шесте предвидени фондови. Станува збор за Гарантниот фонд и Фондот за развој кои се воспоставени и функционираат во рамките на Развојната банка на Република С. Македонија. Во моментот, ангажирани се надворешни експерти кои имаат задача да понудат неколку алтернативи за воспоставување на Фондот за Енергетска ефикасност во рамките на РБРСМ. Опциите за да се воспостави овој фонд беа презентирани пред вработени од РБРСМ и МФ. Финалната опција за воспоставување на фондот е понудена на крајот од 2022 година. Оваа опција треба да се разработи дополнително и правно да се покрие за да може фондот да се воспостави во рамките на РБРСМ. Во однос на фондот кој треба да се воспостави во ДТИРЗ, измените од Законот за ТИРЗ со кои ќе се овозможи ДТИРЗ да основа и управува со фондот се во Владина процедура. Во понатамошниот период треба да се воспостават и другите фондови предвидени во рамки на оваа мерка.

Мерка 2: Јакнење на капацитетите на различни институции

Мерката има за цел да се обезбеди ефективна реализација на планот за забрзан економски раст, преку поставување на структура на управување, којашто ќе го покрива целиот процес на управување со проекти, вклучувајќи и повратна спрега за да се забрза ефективноста во текот на годините. Кај оваа мерка се предвидени 3 активности кои опфаќаат воспоставување на единица за координација на инфраструктурни проекти, воспоставување на единица за следење на проекти и воспоставување на единица за градење на капацитети и обука. Овие единици треба да бидат воспоставени во текот на следниот период.

Столб IV - Јавни набавки

Приоритет 1. Политика за јавни набавки

Мерка 1: Зајакнување на институционалниот капацитет

Стратегијата за унапредување на системот за јавни набавки во Република Северна Македонија 2022-2026 година (понатаму: Стратегија) е усвоена и со тоа активноста е реализирана во целост и таргетот за 2022 година е постигнат. Во првиот квартал на 2022 г. Стратегијата и Акцискиот план за 2022 година беа усвоени од ВРСМ. Дополнително, формирано е координативно тело за следење на спроведувањето на Стратегијата, кое одржа два работни состаноци. Изготвен е нацрт Годишен извештај за следење на спроведувањето на Стратегијата и Акцискиот план за 2022 година, а се изготвува и Акциски план за спроведување на стратегијата за 2023 година.

Со цел унапредување на соработката меѓу клучните институции во системот на јавни набавки, потпишан е Меморандум за разбирање помеѓу БЈН, ДКЖН, КЗК, ДЗР и ДКСК и воспоставена е соработка помеѓу клучните институции во системот на јавните набавки. Во

последниот квартал на 2022 година, формирано е Советодавно тело составено од претставници од горенаведените клучни институции во системот на јавни набавки, вклучително и претставници од Министерството за економија. Советодавното тело за координација одржа еден работен состанок, каде беа разменети мислења и се усогласија ставови за прашања кои не се прецизно уредени со Законот за јавни набавки.

Со цел воспоставување на нов систем за едукација на БЈН, во тек е анализа на системот за едукација на Бирото за јавни набавки, која се очекува да биде завршена во 2023 година. Клучен предизвик е донесувањето на законските измени во врска со системот за едукација. Следни чекори се преиспитување на концептот за сертификација и ресертификација на службениците за јавни набавки преку рационализација на програмата за обука и креирање на подобрена, проширена и пофлексибилна програма. Спроведената анализа треба да овозможи континуирано да се зголеми знаењето, вештините и добри практики на лицата кои ги спроведуваат јавните набавки.

Мерка 2: Унапредување на статистичките податоци и анализи на отворени податоци

Активностите во врска со подобрување на базата на статистички податоци се завршени и таргетот е остварен. Алатката за преземање на објавени податоци од известувањата за склучени договори во машински читлив формат е поставена на апликацијата ЕСЈН, со што е обезбедена поголема транспарентност и отворање на податоците за понатамошна обработка од страна на сите заинтересирани учесници во јавните набавки, релевантни институции и пошироката јавност.

Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП)

Мерка 1: Започнување со процедурите неопходни за воспоставување на Единствениот електронски систем за јавно приватно партнерство (ЕЕСЈПП) како основна база на податоци за сите проекти за јавно приватно партнерство, кој ќе генерира Регистар на доделени договори за воспоставување на јавно приватно партнерство.

Воспоставувањето на ЕЕСЈПП е тесно поврзано со донесувањето на Законот за јавно приватно партнерство. Предлогот на Законот за јавно приватно партнерство е усогласен со сите релевантни институции и истиот е доставен на второ мислење до Европската комисија, што произлезе како обврска од Билатералниот состанок во Брисел за Поглавјето 5 - Јавни набавки. По добивањето на мислењето од Брисел и постапување по истото, Предлог Законот ќе биде доставен во владина процедура, по што ќе следи негово усвојување од страна на Собранието на Република Северна Македонија. Со оглед на тоа што согласно законот, целокупниот процес на доделување на договорите за воспоставување на јавно приватно партнерство е дигитализиран и имплементацијата на истиот зависи од воспоставувањето на Единствениот електронски систем за јавно приватно партнерство и Регистарот на доделени договори за воспоставување на јавно приватно партнерство. Министерството за економија разгледува опции за обезбедување на

финансиски средства за воспоставување на ЕЕСЈПП. Активностите за воспоставувањето на ЕЕСЈПП ќе отпочнат по усвојувањето на Законот за јавно приватно партнерство од страна на Собранието на Република Северна Македонија и обезбедување на финансиски средства (донатори/буџет) за таа намена.

Мерка 2: Заокружување на правната и регулативна рамка во областа на јавно приватно партнерство.

Со оглед на тоа што носењето на подзаконските акти е тесно поврзано со донесувањето на Законот за јавно приватно партнерство, активностите за нивна подготовка ќе започнат по донесување на законот и негово усвојување од страна на Собранието на Република Северна Македонија. Со подзаконските акти подетално ќе се пропишат правилата за: Регистарот на доделени договори за воспоставување на јавно приватно партнерство, ЕЕСЈПП, критериумите за подготовка на проектите за ЈПП, Физибилити студијата, договорот за ЈПП, планирањето, извештаите и сл. Успешноста на реализацијата на оваа мерка зависи од завршување на процесот на носење на Законот за ЈПП.

Клучен предизвик е сеуште отвореното прашање за обезбедување на финансиски средства за воспоставување на Единствениот електронски систем за јавно приватно партнерство и Регистарот на доделени договори за воспоставување на јавно приватно партнерство (донатори/буџет), како битен фактор од кој зависи успешноста на спроведувањето на мерката.

По донесувањето на Законот за јавно приватно партнерство, идни чекори/акции кои треба да се преземат во следниот период е подготовка и донесување на подзаконските акти кои ќе произлезат од Законот за ЈПП, со кои подетално ќе бидат регулирани одредени прашања во законот.

Приоритет 3. Механизам за жалба

Мерка 2: Зајакнување на административниот капацитет на ДКЖЈН

Активноста изработка на нова WEB страна на Државната комисија за жалби по јавни набавки е реализирана на почетокот во месец февруари 2022 година и со истата е зголемена транспарентноста, ефикасноста и ефективноста на ДКЖЈН. Со изготвување на новата WEB Страна и воведување на внатрешен информатички систем за управување со документи којшто е интероперабилен со ЕСЈН се овозможува повеќекратно влечење на сите релевантни податоци од ЕСЈН, особено податоци поврзани со постапката за јавна набавка (договорен орган, жалител, предмет за набавка, и тн.), како и сите податоци и статистики потребни за подготовка на годишни извештаи. Поточно со новата WEB страна е овозможено економските оператори и договорните органи да пребаруваат одлуки на Државната комисија за жалби по јавни набавки преку клучен збор, со цел полесно да ги следат ставовите на Комисијата при носење на одлуките. Од друга страна со овој процес се очекува да се постигне поголема оптимализација на време и да стане поефикасен во

решавањето на жалбите и подготовката на годишните извештаи. Со овозможување на пребарувањето преку клучен збор, зголемена е транспарентноста, ефикасноста и ефективност на работата на ДКЖН и зголемен е пристапот до информации на сите заинтересирани странки.

Столб V - Интегрирани јавни финансии

Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИИСУФ) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети

Мерка 1: ИФМИС е целосно оперативен со цел поддршка на спроведувањето на реформите на Законот за буџети

Во рамките на оваа мерка се вклучени 3 активности: (1) Развивање на ИФМИС како интегриран централизиран веб-базиран систем што го подржува децентрализираното работење, (2) Проширување на ИКТ инфраструктурата на МФ (во согласност со „whole-of-government“ пристап) во која ИФМИС ќе биде интегриран и (3) Зајакнување на капацитетите (Работна група за реформи на Законот за буџети), обука и управување со промени за поддршка на реформите на Законот за буџети и функционирањето на ИФМИС на ниво на целата земја.

Со цел зајакнување на човечките ресурси посветени на реализација на оваа мерка, во јуни 2022, Работната група заради преземање на подготвителни активности за воспоставување на ИФМИС во МФ беше доекипирана со нови членови.

По донесувањето на Законот за буџети од страна на Собранието во септември 2022 година, се пристапи кон финализирање на постапката за обезбедување на заем од Светска банка и ИПА грант од ЕУ за финансирање на проектот. Законот за задолжување на РСМ со заем кај Светска банка за финансирање на проектот за градење на ефективни, транспарентни и отчетни институции за управување со јавните финансии се донесе од страна на Собранието во ноември 2022 година, по што се потпиша Договорот за заем со Светска банка, и со тоа се обезбедија потребните правни услови за започнување на имплементација на ИФМИС. Како следни активности поврзани со овој проект се: формирање и екипирање на Работно тело за имплементација на Интегрираниот информациски систем за управување со јавни финансии и стручни работни групи/комисии за потребите на работното тело, формирање на Единица за проектна имплементација (Project implementation unit), финализирање на техничките спецификации за ИФМИС и започнување на процесот за објавување на тендер.

Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници

Мерка 1: Зајакнување на сметководствениот систем со примена на нови сметководствени практики

Подготовката на Стратегијата за унапредување на сметководството за буџетите и буџетските корисници е започната во ноември 2022 година со изработка на Анализа за

воведување на пресметковно сметководство во Република Северна Македонија, со техничката помош од УНДП, а дополнително се очекува вклучување и на ЦЕФ - Љубљана. Завршувањето на Стратегијата и Акцискиот план се очекува да завршат до март 2023 година. По донесувањето на Стратегијата, ќе се започне со изготвување нова регулаторна рамка преку која ќе се спроведат реформи во областа на буџетското сметководството во насока на замена на готовинското водење на сметководството, со таканараченото модифицирано готовинско сметководство и усвојување на нови сметководствените стандарди за финансиско известување во јавниот сектор.

Приоритет 3. Академија за јавни финансии

Мерка 1: Воспоставување на Академија за јавни финансии

Формирана е работна група со цел обезбедување координативна и техничка поддршка за непречено спроведување на активностите за воспоставување на Академијата за јавни финансии (Решение донесено од Министерот за финансии на 29.11.2022 година). Академијата за јавни финансии е формално основана со Правилникот за внатрешна организација и работа на Министерството за финансии од 29.12.2022 година. Во 2023 г. ќе започне екипирањето, обука и опремување на Академијата.

Мерка 2: Изработка и имплементација на курикулум

Во рамки на ИПА твининг проектот „Зајакнување на функциите на буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола“ подготвена е нацрт верзија на Прирачник за организирање и развивање обуки.

Со експертска поддршка од ЦЕФ, Љубљана подготвено е Нацрт упатство за локализација на проектот РАСТ во Република Северна Македонија.

По екипирањето и започнување со работа на академијата ќе се подготви финална верзија на овие документи.

Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола

Приоритет 1. Финансиско управување и контрола

Мерка 1: Воспоставување на сеопфатен систем на контроли во финансиското управување заснован на управување со ризик

Подготвен е нацрт Прирачник за финансиско управување и контрола и нацрт Упатство за начинот на спроведување преглед на квалитетот на финансиското управување и контрола.

Овие нацрт документи ќе бидат изготвени/усогласени во финална верзија за објавување на веб страната на Министерство за финансии по донесувањето на Законот за системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор.

Во функција на зајакнување на капацитетите на Централната единица за хармонизација (ЦЕХ) за вршење преглед на квалитетот на финансиското управување и контрола, со Правилникот за внатрешна организација и работа на Министерството за финансии од 29.12.2022 година, во рамки на Централната единица за хармонизација, основано е Одделение за проверка на квалитетот на финансиското управување и контрола и работењето на внатрешната ревизија. Во 2023 година треба да започне екипирањето на ова одделение.

Приоритет 2. Внатрешна ревизија

Мерка 1: Зајакнување на квалитетот на работењето на единиците за внатрешна ревизија во министерствата

Согласно Заклучокот на Владата на РСМ по Годишниот извештај за функционирање на системот за јавна внатрешна финансиска контрола за 2021 година, во тек е доставување на Планови за организирање и екипирање на единиците за внатрешна ревизија од страна на министерствата до ЦЕХ. Врз основа на добиените податоци од министерствата, ЦЕХ треба да направи анализа на истите и да подготви и достави информација до Владата на РСМ до 31.03.2023 година.

Во насока на зајакнување на капацитетите на ЦЕХ за вршење преглед на квалитетот на работењето на единиците за внатрешна ревизија, со Правилникот за внатрешна организација и работа на Министерството за финансии од 29.12.2022 година е основано Одделение за проверка на квалитетот на финансиското управување и контрола и работењето на внатрешната ревизија во рамки на Централната единица за хармонизација. Во 2023 година треба да започне екипирањето на ова одделение.

Приоритет 3. Финансиска инспекција

Мерка 1: Зајакнување на институционалната основа на функцијата на финансиската инспекција

По спроведената јавна консултација со објавување на ЕНЕР и усогласување на текстот со ДГ Буџет, СЕП, СЗ и МИОА, Предлогот на Законот за финансиската инспекција во јавниот сектор е усвоен од Владата и во моментов е во собраниска постапка. Подготвени се методолошки алатки за примена на аналитички и инспекциски техники и техники за финансиска инспекција во јавниот сектор.

Во декември 2022 година, министерот за финансии ги донесе новите правилници за организација и систематизација на Министерството за финансии, во рамки на кои се предложени измени во насока на реорганизација и зголемување на бројот на вработените во Секторот за финансиска инспекција во јавниот сектор и координација на борба против измама на ЕУ средствата.

Идните чекори/акции кои треба да се преземат во следниот период за подобрување на имплементацијата на активностите и постигнување на планираниот резултат се однесуваат на донесување на новиот Закон за финансиската инспекција во јавниот сектор, унапредувања/вработувања во финансиската инспекција во јавниот сектор, донесување на методолошки алатки за примена на аналитички и инспекциски техники и техники за финансиска инспекција во јавниот сектор; донесување на методологија за собирање и обработка на статистички податоци со индикатори за следење, мерење и проценка на ефективноста на финансиската инспекција во јавниот сектор, воведување систем на годишно наградување на финансиските инспектори базиран на резултати; донесување Програма за теоретска обука и практична работа и донесување Програма за полагање и начин на спроведување на испит за стекнување лиценца за финансиски инспектор.

Мерка 2: Зајакнување на капацитетот на човечките ресурси на финансиска инспекција

Подготвена е Програма за обуки за вршење на финансиска инспекција 2021-2022 година.

Идните чекори/акции кои треба да се преземат во следниот период се однесуваат на подготовка и донесување на Програма за теоретска обука и практична работа и Програма за полагање и начин на спроведување на испит за стекнување лиценца за финансиски инспектор.

Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор

Приоритет 1. Надворешна ревизија

Мерка 1 : Зајакнување на правната рамка на надворешната ревизија

Во рамки на Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“, изготвена е проценка на правната рамка за државната ревизија и дадени се препораки за постигнување уставна независност и зајакнување на финансиската и оперативна независност на ДЗР.

Како резултат на овие активности, со поддршка на Твининг проектот, ДЗР изготви:

- Предлози за нацрт амандмани за изменување и дополнување на Уставот на РСМ за регулирање на ДЗР како уставна категорија;
- Предлог нов Закон за државната ревизија со цел зајакнување на финансиската и оперативната независност на ДЗР.

Изготвениот предлог текст на уставни амандмани страна на Државниот завод за ревизија се доставени до Министерството за правда како надлежно министерство, до Собранието и Владата. Од страна на надлежните органи, ДЗР е информиран дека ваквата иницијатива е во насока на јакнење на независност на ДЗР и дека ќе биде земена во предвид, но со оглед на тоа дека се работи за сугестии кои бараат посебен третман во нашето законодавство и бара вклученост на сите засегнати страни во процесот, ќе бидеме дополнително известени.

Во таа насока очекуваме дека надлежното министерство во координација со сите засегнати страни во процесот ќе достави иницијатива до Собранието на Република Северна Македонија за воведување на Државниот завод за ревизија во Уставот на Република Северна Македонија, во насока на јакнење на независноста на ДЗР.

Новиот предлог Закон за државната ревизија предвидува зајакнување на финансиската и оперативна независност на Државниот завод за ревизија, постапувањето по препораките од страна на субјектите предмет на ревизија и создава можности за разгледување на конечните ревизорски извештаи од страна на Собранието на РСМ. Ова се значајни подобрувања на законодавството за државната ревизија согласно барањата од Европската унија и Меѓународните стандарди за државна ревизија на врховните ревизорски институции (ISSAI). За овој предлог закон обезбедени се и мислења од твининг партнерите ВРИ на Република Хрватска и ВРИ на Република Бугарија, Генералниот директорат за буџет на Европската комисија и Развојната иницијатива на INTOSAI (ИДИ).

Во исто време, за овој предлог закон, Државниот завод за ревизија во соработка со Фондацијата за демократија на Вестминстер организираше настан/јавна расправа на која учествуваа претставници од Владата и Собранието на РСМ, претставници од државните институции, Делегацијата на ЕУ во Скопје, професионалните институции, академската заедница, граѓанските организации и вработени од Државниот завод за ревизија.

Предлог Законот за државната ревизија од страна на Главниот државен ревизор беше предаден на Министерот за финансии на понатамошно постапување.

Во идниот период се очекува иницирање на постапка за донесување на новиот Закон за државната ревизија и усвојување на уставните амандмани.

Мерка 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР

Активност 1: Изготвување на нови или подобрени стратешки, плански и методолошки акти на ДЗР

Годишната имплементација на Стратегијата за развој на Државниот завод за ревизија 2018 – 2022 година се спроведе преку активностите утврдени во Годишната програма за работа на ДЗР за 2022 година. Заради подобрување на стратешкото и годишното планирање на ДЗР во рамки на Твининг проектот се изготвени предлози за нова Стратегија за развој на ДЗР и Акциски план за период од 5 години.

Во септември 2022 година, ДЗР ја донесе новата Стратегија за развој на ДЗР 2023 -2027 година⁴, со акциски план за нејзина имплементација. Стратегијата е тесно поврзана со приоритетите и мерките утврдени во Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии 2022-2025 година.

⁴ https://dzt.mk/sites/default/files/2023-01/Strategija_za_%20na_%20DZR_2023_2027.pdf).

Во 2023 година, ДЗР ќе преземе мерки за развивање и донесување нови стратешки документи на ДЗР во согласност со Стратегијата за развој на ДЗР 2023-2027 година.

ДЗР донесе нови и подобрени методолошки акти за ревизија на усогласеност, ревизија на успешност, ИТ ревизија, насоки за ревизија на фондовите на ЕУ и за откривање измами и неправилности и препораки за подобрување на следењето на имплементацијата на ревизорските препораки, кои се изготвени во рамки на Твининг проектот, кои се во согласност со ISSAI.

Со цел подобрување на презентацијата на ревизорските резултати и препораки, во рамки на Твининг проектот е изготвена нова структура и содржина на ревизорските извештаи во согласност со ISSAI, која во месец мај 2022 година беше донесена од страна на Државниот завод за ревизија.

Во таа насока, во месец мај 2022 година беа донесени нови политики, процедури и упатства, чија цел е навремено и поквалитетно презентирање на ревизорските активности и резултатите од вршењето на државната ревизија и подобрување на внатрешната и надворешната комуникација во ДЗР.

ДЗР во соработка со експерти и логистичка поддршка на Телото на Обединетите нации за родова еднаквост и зајакнување на жените - UN Women, го изготви Упатството за ревизија на родова еднаквост, кое во согласност со ISSAI.

Останатите методолошки акти ќе бидат изготвени согласно планираните активности во стратешките и плански документи на ДЗР.

Активност 2: Зајакнување на капацитетите за спроведување на ревизиите

Врз основа на склучениот Меморандум за разбирање помеѓу Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП) и Државниот завод за ревизија и Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2022 година, со финансиска поддршка на УНДП во 2022 година се одржаа 4 работилници/обуки за: типови на личности, комуникација и тимска кохезија со фокус на МБТИ типологија на личност, ревизија на финансиски извештаи подготвени на пресметковна основа, финансиските извештаи во ЕЛС, систем и функционирање на внатрешните контроли и можности за користење на работата на внатрешните ревизори при вршење на државната ревизија. На работилниците учествуваа сите вработени во ДЗР.

Државниот завод за ревизија, успешно ја заврши имплементацијата на Годишната програма за работа за 2021 година. Сите конечни ревизорски извештаи се доставени до Собранието на РСМ и објавени на веб страната на ДЗР. Годишниот извештај за извршени ревизии и работење на ДЗР за 2021 година е изготвен и доставен до Собранието во законски утврдениот рок, крајот на јуни 2022 година, и истиот е достапен на веб -

страницата на ДЗР на три јазици: македонски, албански и англиски јазик (линк:<http://dzt.mk/sites/default/files/2022-06/2021-godisen-izvestaj-dzt-mk.pdf>).

Државниот завод за ревизија ја спроведе Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за 2022 година⁵. Годишната програма содржи вкупно 188 ревизии од кои 171 ревизии на регуларност, 12 ревизии на успешност и 5 ревизии на усогласеност. Од вкупно спроведените ревизии, 47 ревизии се однесуваат на субјекти и теми за ревизии согласно Законот за државната ревизија, а 141 ревизии се однесуваат на субјектите кои учествуваа во Локалните избори 2021 година.

Во месец декември 2022 година, ДЗР го донесе Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2023 година, како и Годишниот план за спречување на корупција за 2023 година, кои се објавени на веб страната на ДЗР.

ДЗР во законски рок ја достави Годишната програма за работа на ДЗР за 2023 година до Собранието, во која е планирано да се извршат вкупно 78 ревизии од кои 50 се однесуваат на ревизија на регуларност, 13 ревизија на усогласеност, 11 ревизии на успешност (од кои најмалку 4 ревизии ќе бидат кооперативни ревизии во соработка со Врховни ревизорски институции) и 4 ревизии на спроведување на дадените препораки содржани во Конечните ревизорски извештаи од минат период,

Применувајќи го принципите на транспарентност и отвореност при подготовка на Годишната програма за работа, ДЗР овозможи и постави на својата веб страна „таб“ образец за барање на ревизија, како и по пат на користење на социјалните мрежи (FB) објави повик до сите заинтересирани правни и физички лица да достават барање за вршење на ревизија. Во Годишната програма за работа на ДЗР за 2023 година, од вкупно 36 пристигнати барања за вршење на ревизија, беа прифатени 13 барања, односно 36%.

Во извештајниот период, ДЗР учествуваше на билатерални и меѓународни состаноци и настани за професионален развој и размена на искуства заради подобрување на влијанието на ревизиите, од кои би се издвоиле: Контакт комитетот на шефовите на ВРИ на Европската унија и Европскиот суд на ревизори во Луксембург, пост-конгресен состанок во Прага на членки на EUROSАI, билатерална посета на делегацијата на Државната ревизорска институција на Република Црна Гора во Скопје, XXIV меѓународен конгрес на врховните ревизорски институции (INCOSAI), работните состаноци со земјите-членки на Работната група за ревизија на единиците на локалната самоуправа на Европската организација на врховни ревизорски институции – TFMA/EUROSАI, панел дискусија на тема “Сопствените приходи на општините за обезбедување на квалитетни услуги на граѓаните за време на пандемијата”, спроведување на паралелна ревизија со Државната ревизорска институција на Република Србија на тема „Рамномерен регионален развој со

---

⁵ https://dzt.mk/sites/default/files/2021-12/Godisna_programa_za_rabota_DZR_2022_godina.pdf

посебен акцент на демографијата“, тркалезна маса на тема: “Подобрување на комуникацијата и соработката помеѓу Државниот завод за ревизија, Јавното обвинителство на РСМ и Државната комисија за спречување на корупција“, работилницата на UN Women на тема „Родово одговорно буџетирање, родова политика и анализа на влијанието на регулативата“, меѓународна конференција на тема „Да се направат владините услуги подобри за граѓаните“ во Тирана, Албанија, студиска посета организирана и поддржана од Националниот институт за демократија (НДИ), практична обука за користење на софтверот IDEA, со цел се зајакнат капацитетите на ДЗР за користење на софтверот IDEA при ревизии.

Во периодот октомври-декември 2022 година, главниот државен ревизор потпиша меморандуми за разбирање со ВРИ на Република Бугарија и Република Албанија, за размена на искуства, организирање активности за прашања од заеднички интерес, како и спроведување на паралелни, координирани и заеднички ревизии. Исто така, потпишан е меморандум за разбирање и соработка и со Институтот за демократија „Социетас Цивилис“ со кој се предвидени повеќе области од заеднички интерес, особено во насока на стратешкото планирање и комуникациски активности, спроведувања на истражувања, учество на дебати, обуки и едукација.

Активностите за понатамошно зајакнување на капацитетите за спроведување на ревизиите се очекува да се одвива согласно стратешките и планските акти на ДЗР и согласно планираните проектни активности.

Активност 3: Зголемување на видливоста на ДЗР и комуникацијата со засегнатите страни

ДЗР учествуваше на работилница за јавно говорење и односи со јавност, организирана од Фондацијата за демократија на Вестминстер во државата (WFD), како активност во рамки на проектот „Поддршка за имплементација на Комуникациската стратегија на ДЗР 2020 – 2023 година“.

Во насока на имплементација на Комуникациската стратегија на ДЗР 2020-2023, ДЗР креираше „Мејлинг листа на засегнати страни“ која на крајот 2022 година достигна број од 1.110 засегнати страни. ДЗР континуирано ги информираше засегнатите страни за резултатите од своето работење со доставување на конечни ревизорски извештаи, соопштенија за јавноста и медиумите и апстракти од секој ревизорски извештај, во насока на обезбедување што поголем опфат на засегнати страни и корисници на ревизорските извештаи.

Во текот на 2022 година се забележани вкупно 100.848 посети на веб-страницата на ДЗР (месечен просек 8.404) и 409.516 посетени содржини (месечен просек 34.126), што покажува дека ДЗР го задржал високото ниво на транспарентност.

Во известувачкиот период активно се користат и социјалните мрежи, вклучувајќи ја и Facebook страната на која забележани се 705.301 посети (просечниот број на дневни посети е 2.232 посети) и истата е следена од страна на 6.967 следачи.

Државниот завод за ревизија за 2022 година, ја спроведе јавната анкета во континуитет како алатка за истражување на мислењето и импактот за работата на ДЗР кај засегнатите страни. Државниот завод за ревизија достави прашалник/анкета за степенот на задоволство од соработката со ДЗР и информации за работата на институцијата до сите 1.110 засегнати страни и тоа: 620 институции, 323 медиуми и 157 граѓански организации, и 85% од испитаниците искажаа задоволство од соработката со ДЗР.

ДЗР, во јули 2022 година организираше настан – работилница за новинари, како активност поддржана во рамки на проектот спроведен од WFD на која Главниот државен ревизор пред претставниците на медиумите од националните телевизии и интернет порталите, на која ги презентираше клучните утврдени состојби во Годишниот извештај за работата на ДЗР за 2021 година, кој беше објавен на веб страната на ДЗР. Годишниот извештај за извршени ревизии и работење на ДЗР е доставен до сите врховните ревизорски институции, Европскиот суд за ревизија, ИНТОСАИ и ЕУРОСАИ, Делегацијата на Европската унија во Република Северна Македонија, мисиите на меѓународните организации како и на одредени дипломатски претставништва во РСМ.

Исто така во наредниот период се очекува понатамошното зголемување на видливоста на ДЗР и комуникацијата со засегнатите страни да се одвива согласно Комуникациската стратегија на ДЗР за 2020 – 2023 година и планираните проектни активности со WFD. ДЗР со поддршка на WFD ќе преземе активности за изготвување на нова Комуникациска стратегија на Државниот завод за ревизија за периодот 2024 – 2027 година.

Приоритет 2. Парламентарен надзор

Мерка 1: Воспоставување на механизам за разгледување на ревизорските извештаи и преземените мерки по дадените препораки во ревизорските извештаи во Собранието на РСМ

Во 2022 година во рамките на Компонента 3 од Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“, спроведени се следните активности:

- изработени се повеќе пишани процедури на ДЗР и Собранието за доставување и разгледување на ревизорските извештаи и други документи до/од страна на Собранието. Истите ќе бидат конечни по донесување на новиот Закон за државната ревизија и прилагодување на содржината на процедурите со истиот. Нацрт Законот за државната ревизија, од страна на Главниот државен ревизор е предаден на овластениот предлагач, односно Министерството за финансии за понатамошно постапување;

- изготвен е Извештај за анализа на процесот на ревизија на Годишната сметка на Буџетот на Република Северна Македонија со препораки за подобрување и
- Меморандумот за соработка помеѓу Собранието на Република Северна Македонија и ДЗР е потпишан на конференцијата за затворање на Твининг проектот на 21.10.2022 година.

Во месец март 2022 година, делегација на високо ниво на ДЗР оствари средба со Претседателот на Собранието на Република Бугарија, на која присуствуваше и делегација на високо ниво на Националниот завод за ревизија на Република Бугарија и Поткомисијата за контрола на јавните средства во Националното Собрание. Главна тема на одржаната работна средба беше соработката помеѓу Собранието и Врховните ревизорски институции, размена на искуства за начинот на разгледување и дискутирање по конечните ревизорски извештаи во матичните парламентарни комисии со цел поефикасно имплементирање и постапување по ревизорските препораки.

Во месец април 2022 година, делегации на високо ниво на ДЗР на Република Северна Македонија и Националната канцеларија за ревизија на Република Бугарија, остварија средба со Претседателот на Собранието на Република Северна Македонија. На средбата се дискутираше за соработката на Собранието со Државниот завод за ревизија, уште еднаш покажувајќи ја поддршката за важната и клучната улога на ДЗР како институција која врши ревизија на сите клучни институции. Беше истакнато дека со потпишувањето на Меморандумот за соработка меѓу ДЗР и Собранието ќе се обезбеди меѓу другото и разгледување на Конечните ревизорски извештаи и преземените мерки по дадените препораки.

Со цел поддршка на активностите за потпишување на Меморандумот за соработка, делегации на високо ниво од ДЗР на Република Северна Македонија и ДЗР на Република Хрватска, во месец јуни 2022 година, учествуваа на работен состанок со претседателот на Собранието на Република Северна Македонија, на кој се дискутираше како да се подобри меѓусебната соработка, следејќи ги позитивните практики на земјите членки на ЕУ.

Меморандумот за соработка помеѓу Собранието и ДЗР е потпишан на конференцијата за затворање на Твининг проектот на 21.10.2022 година. Со Меморандумот за соработка се очекува да биде унапредена соработката и да се воспостават професионално одржливи и ефикасни односи помеѓу Собранието на Република Северна Македонија и ДЗР, со цел зајакнување на надзорот и зголемување на ефикасноста и транспарентноста на јавните финансии.

Мерка 2: Зајакнување на институционалните капацитети за разгледување на ревизорските извештаи во Собранието на РСМ

Во 2022 година, во рамките на Компонента 3 од Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“:

- подготвен е нов Прирачник „Улогата на Државниот завод за ревизија и Собранието во зајакнувањето на ефикасноста во управувањето со јавните финансии“, и истиот во печатена форма ќе биде доставен до Собранието;
- подготвени се предлог измени на интерните акти на Собранието и
- подготвен е Акциски план со активности за подобрување на соработката помеѓу ДЗР и Собранието за доставување и разгледување на ревизорски извештаи.

Во наредниот период по донесување на новиот Закон за државната ревизија, треба да се реализираат следните активности:

- подготовка на план за обука на парламентарците и персоналот на Собранието во врска со ревизорските извештаи и подготовка на дебата за ревизорските извештаи;
- врз основа на Планот за обука, подготовка и реализација на најмалку 3 сесии за обука (студии на случај како вистинска дебата за ревизорските извештаи, најмалку една сесија за секој тип на ревизија), за парламентарците и персоналот на Собрание и
- зајакнување на соработката со Комисијата за финансирање и буџет, Парламентарниот институт при Собранието на Република Северна Македонија и Парламентарната буџетска канцеларија на Собранието.

Подготовката на Планот за обука на пратениците и администрацијата во Собранието на Република Северна Македонија заради олеснување на разбирањето на ревизорските извештаи и подготовка за дебата за ревизорските извештаи како и подготовката и реализацијата на најмалку три сесии за обука за парламентарците и персоналот на Собранието, планирани во рамки на Твининг проектот беа откажани со допис од Собранието. Главна причина за нереализирањето на активностите беше непотпишаниот Меморандум за соработка во периодот кога активностите требаше да бидат реализирани. Меморандумот за соработка се потпиша на затворањето на проектот, на Завршната конференција одржана на 21 октомври 2022 година.

Столб VIII - УЈФ на локално ниво

Приоритет 1. Фискална децентрализација

Мерка 1: Подобрување на фискалниот капацитет и зголемување на приходите на општините

Во август 2022 година донесен е Законот за изменување и дополнување на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа со кој се овозможува зголемување на приходите на општините преку постепено зголемување на средства кои се префрлаат од Централниот буџет во буџетот на општините. Така, процентот од персоналниот (личен) данок на доход кој се трансферира на општините постепено се зголемува од 3% на 6%,

односно од денот на донесување на Законот во 2022 година, до крајот на годината на општините и се трансферираат 4% од наплатениот данок на личен доход. Исто така и процентот на приходите од данокот на додадена вредност кој се распределува на општините постепено се зголемува од 4,5% на 6%, притоа се распределува на три дела: основен дел - 4,5%, дел за успешност - 0,75% и дел за изедначување - 0,75%. За 2022 година обезбедени се 5% од наплатениот ДДВ, распределен на основен дел - 4,5%, дел за успешност - 0,25% и дел за изедначување - 0,25%. Подготвена е формула и ексел алатка врз основа на кои се распределуваат доделените средства и донесена е нова Уредба за методологија за распределба на приходите од данокот на додадена вредност по општини за 2022 година во која се утврдени критериумите според кои се распределуваат средствата во основниот дел, делот за воедначување и делот за перформанси. Со техничка помош на УНДП направена е проценка на постојниот Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа и добиените заклучоци и препораки ќе бидат добра основа за подготовка за донесување на нов Закон.

Дополнително, се зголемија и општинските приходи, имајќи ги предвид неодамнешните измени на Законот за даноците на имот, кои се однесуваат на стапките на данокот на имот, при што основните стапки за данок на имот не се променети, туку стапката на данокот на имот е зголемена за недвижниот имот што не се користи или даден под закуп повеќе од шест месеци во текот на годината од неговиот сопственик, како и во случај сопственикот да не пријави дали недвижноста е користена или не. Законските измени се применуваат од 1 јануари 2022 година.

Идните чекори што ќе се преземат во наредниот период вклучуваат донесување на нов Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, кој ќе се усогласи со новиот Закон за буџети, а потоа и донесување на подзаконски акти. Истовремено, во соработка со надлежните министерства од кои се префрлаат блок и наменски дотации, се анализираат можностите за измена на критериумите за распределба на овие средства по општини. Во рамките на техничката помош на УНДП, ќе се направи компаративна анализа за распределба на капиталните трансфери во некои од соседните земји и земјите-членки на ЕУ и ќе се подготви Уредба за распределба на капитални дотации.

Мерка 2: Регионален и локален развој

Формирана е работна група за подготовка на законски решенија за формирање на Агенција за регионален и локален развој, составена од претставници од Министерството за локална самоуправа, Министерството за финансии, Бирото за регионален развој, Кабинетот на вицепремиерот задолжен за економски прашања, Министерство за правда, Министерство за политички систем и односи со заедниците, Министерство за информатичко општество и администрација и Здружение на единиците на локалната самоуправа.

Со техничка помош од УСАИД ангажиран е локален експерт и изработена е компаративна анализа со искуства од земји кои имаат ваков облик на институции.

Во наредниот период, се очекува да се анализираат предложените модели, да се одржат консултации со сите засегнати страни во врска со предложените модели и да се избере најсоодветен модел.

Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво

Мерка 1: Зголемување на финансиската дисциплина

Со законот за измена и дополнување на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа кој беше донесен во август 2022 година, ќе се обезбедени пореално планирање на општинските буџети, при што процентот на планирани приходи во буџетот на општините од 30% повторно се намалува на 10%. При тоа се дава можност доколку општината заклучно со третиот квартал има реализација на сопствените приходи над 75% од планираните, дополнително да ги зголеми планираните приходи до максимум 20%, почнувајќи од 2025 година. За 2023 година процентот изнесува 20% со дополнителни 10% заклучно со третиот квартал, а за 2024 година процентот изнесува 15% со дополнителни 15%.

Во овој период, буџетите на ЕЛС редовно се следат и контролираат дали се подготвуваат во согласност со постоечките законски прописи. Истовремено, се следи и извршувањето на буџетот, особено наменското трошење на средствата, посебно на непродуктивните расходи. Пријавувањето на доспеаните ненамирени обврски во Електронскиот систем за известување и евидентирање на обврските – ЕСПЕО се следи на месечно ниво. Реализацијата на приходите и расходите на општините, доспеаните ненамирени обврски и исполнување на условите за прогласување на финансиска нестабилност, како и задолжувањето на општините се следи на квартално ниво.

Со измените во Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа се уредува постапката за прогласување финансиска нестабилност и се предлагаат инструменти за надминување на финансиската нестабилност. Се следи кои општини ги исполнуваат на условите за прогласување финансиска нестабилност, а Финансиската инспекција се известува за општините кои ги исполнуваат условите за прогласување финансиска нестабилност согласно Законот, а кои не прогласиле финансиска нестабилност. На општините кои имаат високи неизмирени обврски пријавени во ЕСПЕО системот заклучно со 30.9.2021 година им беше дадена можност до крајот на 2022 година да достават барање за користење на структурна обврзница. До Министерството за финансии добиени се барања од 4 општини. Со техничка поддршка на УСАИД подготвен е Прирачник за прогласување финансиска нестабилност.

Идните чекори што ќе се преземат во наредниот период вклучуваат редовно следење на реалното планирање на приходите и расходите на општините, следење на извршувањето

на буџетите и наменското трошење, следење на доспеаните неизмирени обврски, следење на условите за исполнување на финансиска нестабилност и следење на мерките кои ќе ги преземаат општините за надминување на финансиската нестабилност.

Мерка 2: Зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето на општините

На веб-страницата на Министерството за финансии се објавени податоци за извршување на приходите и расходите на општините и за заостанатите долгови пријавени во Електронскиот систем за известување и евидентирање на обврските за К4 2021, К1 2022, К2 2022 и К3 2022 година, Годишниот извештај за Буџетот на Република Северна Македонија за 2021 година, вклучително и годишниот извештај за буџетите на општините за 2021 година. Со поддршка на УНДП, финансиските показатели од периодичните финансиски извештаи на околу 40 општини се објавени на веб-страницата на општините и на МФ.

Со цел зајакнување на контролата од страна на државата, од вкупно отпочнати 366 постапки на финансиска инспекција кај субјекти од јавниот сектор на локално ниво, спроведени се вкупно 247 постапки, додека 119 постапки се во тек.

Идните чекори што ќе се преземат во наредниот период вклучуваат навремено објавување на финансиските податоци, следење на транспарентноста на општините, особено објавување на финансиски податоци, зголемен број на извештаи и финансиски податоци објавени на веб-страниците на општините и на МФ, донесување на Законот за финансиска инспекција во јавниот сектор

7. Следење и координација

Во Акцискиот план за 2022 година се утврдени показатели и таргети по година за секоја планирана активност. Во врска со потсекторот УЈФ, Рамката за оценка на резултатите (Performance Assessment Framework) ги интегрира показателите и таргетите за Програмата

Процесот на следење се заснова на рамката за управување и координација на реформата на УЈФ, која се состои од следните структури, воспоставени на сите хиерархиски нивоа во процесот на донесување одлуки.

- Совет за УЈФ
  - Работна група за УЈФ
  - координатори за приоритети
  - Одделение за координација во рамки на Министерство за финансии.
-

за реформа на УЈФ, а одговорностите за собирање и обработка на податоци се распределени врз основа на системот за следење и известување предвиден во Програмата за реформа на УЈФ.

Цврста политичка заложба за исполнување на реформските цели утврдени во Програмата за реформа на УЈФ 2022 - 2025 година се обезбедува преку Советот за УЈФ.

Првично, Советот за управување со јавни финансии беше формиран од страна на Владата на 12 февруари 2018 година (Службен весник на Р.М бр.28/2018), како највисоко

координативно тело, со примарна цел да обезбеди целосна политичка поддршка во остварувањето на реформските цели на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии 2018 - 2021 година.

На 14 јуни 2022 година од страна на Владата е донесена нова Одлука за формирање на Совет за УЈФ, како клучно тело од структурата за управување, координација, следење и известување за спроведувањето на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии 2022 - 2025 година.

Во октомври 2022 г. Советот на УЈФ спроведе консултација во писмена форма за одобрување на Нацрт извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за 2022 година, за периодот јануари – јуни 2022 година, по што во текот на месец декември 2022 година, Нацрт-Извештајот беше усвоен од страна на Владата.

Секторската работната група за УЈФ е техничко работно тело основано од страна на министерот за финансии заради подготовка, следење и известување за Програмата за реформа на УЈФ. Истата се состои од членови и набљудувачи номинирани од релевантните институции кои се вклучени во работи поврзани со секторот на УЈФ (министерства и други јавни субјекти, граѓански организации, донаторска заедница). Работна група е првично основана со Решение на министерот за финансии донесено на 10 јуни 2015 година, при што истото е изменувано и дополнувано повеќе пати, а последната измена е направена на 29.10.2021 година. Во тек е подготовка на новото решение за назначување на членови и набљудувачи на работната група, кое ќе биде донесено во согласност со новата структура на Програмата за реформа на УЈФ за 2022-2025.

Одделението за ИПА и НПАА во рамки на Министерството за финансии го претставува Одделението за координација, кое има улога на технички секретаријат за поддршка на функционирањето на Работната група за УЈФ и Советот за УЈФ. Генерално, неговите задачи ќе се состојат од техничка подготовка на состаноците на Советот за УЈФ и на Работната група за УЈФ и подготовка на обединети извештаи за напредокот во спроведувањето на реформите во рамките на секој приоритет и обединети годишни акциски планови, врз основа на инпутот обезбеден од страна на координаторите за приоритети.

Овие работни тела, исто така, ја обезбедуваат потребната координација помеѓу сите стратегии и политики за потсистемите на УЈФ (Стратегија за развој на ЈВФК, Стратегија за реформа на даночниот систем, Стратегиските планови на УЈП и ЦУРСМ), како и другите релевантни национални стратегии, како што е Стратегијата за реформа на јавната администрација.

Редовно се одржуваат состаноци на СРГ за УЈФ и на ниво на политики и на техничко ниво.

Дијалогот за политики за УЈФ се одржа на 13-ти мај 2022 година, на кој присуствуваа и членовите и набљудувачите од граѓанските организации и развојните партнери, кои

учествуваат во секторската работна група за управување со јавните финансии, како и други засегнати страни.

На техничко ниво, состаноците на СРГ се одржуваат за конкретни мерки за под-области на УЈФ, вклучувајќи го и програмирањето и спроведувањето на ИПА II и ИПА III.

На 29 септември 2022 година, се одржа еден технички состанок со СРГ за УЈФ на кој беше дискутиран Нацрт-извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за 2022 година за Програмата за реформа на УЈФ за периодот од јануари 2022 година - јуни 2022 година.

8. Финансирање на Акцискиот план за 2022 година

Во Акцискиот план за 2022 година се содржани детали за трошоците во врска со реформските активности во 2022 година: распределени се буџетски средства, додека дел од овие активности беше планирано да се финансираат со донаторски средства. Во Табелата подолу е прикажано извршувањето на буџетот за спроведување на Акцискиот план за 2022 година.

Столб	Приоритет	Budget (Евра)					
		Национален буџет		Надворешни средства		Вкупно	
		Планирани 2022	Реализира ни	Планирани 2022	Реализир ани	Планиран и 2022	Реализира ни
I Економска анализа, макроекон омска и фискална рамка	1.Предвидување и известување на приходите	0		165.000	36.700	165.000	36.700
	2.Економски анализи и макроекономски предвидувања	41.500	0	80.000	0	121.500	0
	3.Зајакнување на управувањето со јавен долг	9.500	11.000	0	0	9.500	11.000
II Мобилизац ија на приходи	1.Даночна и царинска политика	0	0	958.000	170.000	958.000	170.000
	2.Даночна администрација	3.270,000	246.700	0	0	3.270.000	246.700

	3.Царина	0	0	0	0	0	0
III Планирањ е и буџет	1.Буџетско планирање	0	0	20.000	15.000	20.000	15.000
	2.Зајакнато управување со јавни инвестиции	18.500	0	55.000	0	73.500	0
	3.Ефективни инструменти согласно планот за забрзан економски раст	57.176.000	15.000.000	0	0	57.176.000	15.000.000
IV Јавни набавки	1.Политика за јавни набавки	115.000	4.130	0	0	115.000	4.130
	2.Јавно приватно партнерство (ЈПП)	0	0	0	0	0	0
	3.Механизам за жалби	0	0	0	0	0	0
V Интегрира ни јавни финансии	1.IFMIS	0	0	556.000	0	556.000	0
	2.Зајакнување на сметководството на буџетите и буџетските корисници	0	0	60.000	20.000	60.000	20.000
	3.Академија за јавни финансии	48.000	0	10.000	10.000	58.000	10.000
VI Јавна внатрешна финансиска контрола	1.Финансиско управување и контрола	59.000	0	44.200	10.000	103.200	10.000
	2.Внатрешна ревизија	80.000	0	83.000	8.000	163.000	8.000
	3.Финансиска инспекција				24.000	113.000	24.000

		2.000	0	112.000			
VII Надвореш на контрола и парламент арен надзор	1.Надворешна ревизија	0	0	561.000	561.000	561.000	561.000
	2.Парламентарен надзор	0	0	94.000	63.000	94.000	63.000
VIII УЈФ на локално ниво	1.Фискална децентрализација	51.000	0	0	0	51.000	0
	2.Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво	35.600	0	0	0	35.600	0
Вкупно		60.9906.100	15.261.830	2.798.200	917.700	63.703.300	16.179.530

Прилози

Прилог 1: Матрица за следење на Акцискиот план за 2022 година

Прилог 2: Процена на ризикот за Акцискиот план за 2022 година за Програмата за реформа на УЈФ